

VERDEEL DE WELVAART NIET DE MENSEN.

**VOOR EEN MAASTRICHT WAAR
IEDEREEN ERBIJ HOORT.**

VERKIEZINGSPROGRAMMA 2026 - 2030

SP.

Voorwoord

Beste Maastrichtenaar,

Maastricht is een prachtige stad. Een stad met een rijke geschiedenis, een eigenzinnig karakter en een enorme potentie. Maar achter de pittoreske gevels en de volle terrassen schuilt, zoals wij de afgelopen jaren keer op keer hebben laten zien, een andere werkelijkheid. De werkelijkheid van een groeiende kloof. Tussen degenen die profiteren van de glanzende citymarketing en degenen die worstelen om de huur te betalen. Tussen een stadhuis dat investeert in prestigeprojecten en de wijken waar de basisvoorzieningen verschromelen.

De afgelopen jaren hebben wij ons, met slechts twee zetels in de gemeenteraad, met hand en tand verzet tegen deze tweedeling. We hebben ons als een strijdbare en zichtbare partij laten zien, zowel binnen de raadzaal als daarbuiten, schouder aan schouder met de mensen om wie het écht gaat. We hebben laten zien dat je ook met een kleine fractie het verschil kunt maken. Zo stonden we vooraan in de strijd voor écht betaalbare woningen op Palace/Wyck, in plaats van weer een luxehotel. Ook hebben we ons hard gemaakt voor een fatsoenlijk en gelijkwaardig loon voor de medewerkers van het Geusseltbad en stonden we naast hen toen ze het werk neerlegden voor hun rechten. En door onze niet aflatende inzet, samen met anderen, gloort er nu eindelijk hoop voor een duurzame toekomst voor de culturele vrijplaatsen, onze onmisbare Rafelranden. Stuk voor stuk resultaten die laten zien dat verandering mogelijk is als je durft te strijden.

Dit programma is het resultaat van die strijd binnen en buiten de raadszaal. Het is een plan dat niet is geschreven in de achterkamertjes van het stadhuis, maar dat is gevoed door talloze gesprekken in de buurten, aan de keukentafel en op straat. Het is ons antwoord op de kille logica van de markt en de bureaucratie van een overheid die te vaak uitgaat van wantrouwen, zoals bij de beschamende 'kliklijn' die wij probeerden af te schaffen.

De SP heeft bewezen dat we met twee zetels veel kunnen bereiken. Maar we zijn nog lang niet klaar. Onze ambitie is nog vele malen groter. We willen groeien en in de volgende raadsperiode meebesturen. Niet omwille van de macht of omdat het pluche zo lekker zit, maar omdat het anders moet. Omdat ons mooie Maastricht een fundamenteel ander, supersociaal verhaal en een menselijk bestuur verdient. Een bestuur dat kiest voor bestaanszekerheid, voor écht betaalbare woningen, voor zorg zonder winstoogmerk en voor een economie die werkt voor ons allemaal, maar ook voor meer zeggenschap voor inwoners .

Dat verhaal, die visie en die concrete routekaart naar een eerlijker en socialer Maastricht, vind je in dit vernieuwend linkse programma.

Wij wensen je veel leesplezier toe, en we hopen in maart 2026 op jouw stem te mogen rekenen zodat we samen kunnen bouwen aan de sociale

Jack van Gelooven
Lijsttrekker SP Maastricht

Stephanie Blom
Raadslid SP Maastricht

DIT ZIJN ONZE BELANGRIJKSTE PLANNEN

1. We gaan weer bouwen voor gewone mensen

In Maastricht is wonen steeds verder verworden tot een verdienmodel, terwijl het een basisrecht zou moeten zijn. Te lang heeft de gemeente de regie uit handen gegeven aan projectontwikkelaars en beleggers, met als gevolg torenhoge prijzen, lange wachtlijsten en buurten die worden ingericht naar winst in plaats van woonbehoefte. De SP kiest voor een fundamenteel andere koers. Wij stoppen de uitverkoop van onze grond en nemen als gemeente weer zelf verantwoordelijkheid voor wat, voor wie en tegen welke prijs er gebouwd wordt. Want alleen als de stad zelf de regie voert, kun je bouwen voor mensen in plaats van voor de markt.

Vanuit die keuze bouwen we weer publieke volkshuisvesting op. We richten een Gemeentelijk Woonbedrijf op, zonder winstoogmerk en met één duidelijke opdracht: betaalbare, goede woningen realiseren voor starters, gezinnen, ouderen en mensen met een middeninkomen die nu klem zitten. Dit woonbedrijf gaat zelf bouwen, woningen opkopen en betaalbaar verhuren, tegen kostprijs en in samenspraak met de wijk. Zo houden we woningen in Maastrichtse handen, zorgen we voor lagere huren en meer zeggenschap voor bewoners, en bouwen we buurten waar mensen kunnen blijven wonen, wortelen en samen hun toekomst opbouwen. Dat is bouwen voor gewone mensen.

2. We dichten de kloof tussen arm en rijk

In Maastricht bepaalt je postcode steeds vaker je toekomst. Terwijl sommige buurten worden afgeschermd van betaalbare woningbouw en volop profiteren van investeringen, stapelen in wijken als Pottenberg, Malpertuis, Nazareth, Wittevrouwenveld en Mariaberg de problemen zich op. Daar leven relatief veel mensen in armoede, zijn woningen slechter onderhouden, is de werkloosheid hoger en verdwijnen voorzieningen die juist daar hard nodig zijn. Die groeiende kloof is geen toeval en geen natuurwet, maar het resultaat van jarenlange politieke keuzes. Keuzes die ongelijkheid hebben laten groeien en tweedeling hebben genormaliseerd. De SP weigert dat te accepteren. Wij kiezen voor een stad die niet is ingericht voor de happy few, maar voor iedereen die hier woont, werkt en zijn leven probeert op te bouwen.

Een toekomst zonder tweedeling vraagt om duidelijke keuzes. Wij investeren extra waar de problemen het grootst zijn, met een stevige en structurele aanpak in kwetsbare wijken. Tegelijk doorbreken we de eenzijdigheid in andere buurten door óók daar sociale huur en betaalbare woningen te bouwen – in Villapark, Sint Pieter en langs de Groene Loper. Solidariteit is namelijk geen liefdadigheid, maar tweerichtingsverkeer, en het betekent dat iedereen bijdraagt aan een eerlijke stad. Zo bouwen we aan gemengde, leefbare wijken waar mensen elkaar ontmoeten in plaats van ontwijken. Dat is geen gemakzuchtige verkiezingslogan, maar een opdracht. En dat is het Maastricht van de SP: één onverdeelde stad, met gelijke kansen voor iedereen.

DIT ZIJN ONZE BELANGRIJKSTE PLANNEN

3. We redden het Landbouwbelang! Voor cultuur die bloeit van onderop.

Een stad draait niet alleen op dure stenen, geld en prestige, maar vooral op de mensen die haar kleur, ziel en eigenheid geven. Daarvoor zijn plekken nodig waar niet alles vooraf is dichtgetimmerd, waar ruimte is om te experimenteren, te maken en samen te komen. Dat zijn de rafelranden van de stad: culturele vrijplaatsen waar creativiteit ontstaat, gemeenschappen groeien en waar mensen zichzelf kunnen zijn zonder commercieel keurslijf. Het Landbouwbelang is zo'n plek. Al decennialang is het een thuis voor makers, muzikanten, kunstenaars en vrijwilligers – een unieke vrijplaats die Maastricht niet armer, maar rijker maakt.

Toch kiest het huidige stadsbestuur keer op keer voor het wegpoetsen van deze plekken. Rafelranden moeten verdwijnen voor luxe appartementen, stadsvilla's en prestigeprojecten die alleen bereikbaar zijn voor een kleine bovenlaag. Ook het Landbouwbelang dreigt te worden opgeofferd aan 'The M', waar de goedkoopste woningen bijna vier ton kosten. Voor de SP is dit onacceptabel. Wij hebben ons tot het uiterste verzet tegen ontruiming van de huidige locatie en blijven pal staan voor de gebruikers. Nu duidelijk is dat behoud op deze plek een gelopen race is, eisen wij dat de gemeente haar verantwoordelijkheid neemt: zorg voor een volwaardig nieuw thuis voor het Landbouwbelang. Een plek die betaalbaar, structureel en duurzaam is, en waar deze gemeenschap kan voortbestaan en doorgroeien. Tot die tijd is onze boodschap helder: geen ontruiming zonder alternatief. Want een stad zonder vrijplaatsen is geen levende stad.

4. We maken een einde aan de vinkjes- en vriendjespolitiek.

De stad is van de mensen, maar te vaak worden besluiten nog genomen over onze hoofden heen. In Maastricht worden wij als inwoners pas betrokken als plannen al vaststaan, als het meeste al is dichtgetimmerd. Participatie wordt dan een verplicht nummertje: een inspraakavond, een verslag, een vinkje. Ondertussen horen mensen vooral wat er allemaal níét kan. Dat ondermijnt het vertrouwen in de politiek en jaagt betrokken inwoners weg. Wie keer op keer merkt dat zijn stem geen verschil maakt, haakt af. Dat is funest voor onze democratie en voor de kracht van de stad.

De SP kiest radicaal voor een andere manier van besturen. Meer zeggenschap voor inwoners is geen luxe, maar een recht. Inwoners moeten vanaf het begin kunnen meebe beslissen over wat er gebeurt in hun wijk, buurt en stad. Niet achteraf, maar vooraf. Daarom zetten wij in op echte democratische instrumenten: burgerberaden, referenda en bottom-up wijkplannen met eigen budgetten en beslissingsruimte. Geen schijnparticipatie, geen achterkamertjes en geen vriendjespolitiek, maar samen plannen maken, samen keuzes afwegen en samen bepalen waar het geld naartoe gaat. Want democratie is geen bestuurlijke hobby, maar democratie is van de mensen – of het is niets.

DIT ZIJN ONZE BELANGRIJKSTE PLANNEN

5. Bestaanszekerheid: weer vaste grond onder je voeten.

In Maastricht moet iedereen kunnen leven zonder voortdurende stress over morgen. Zonder de angst voor een lege koelkast, een stapel rekeningen of een brief die alles onder je voeten vandaan trekt. Bestaanszekerheid is voor de SP geen gunst en geen tijdelijke regeling, maar een grondrecht. Daarom kiezen wij voor een gemeente die uitgaat van vertrouwen in plaats van wantrouwen. Regelingen waar je recht op hebt, worden automatisch toegekend. De inkomensgrenzen gaan omhoog, zodat ook werkende mensen niet meer tussen wal en schip vallen. We pakken energie- en huuronzekerheid écht actief aan, zorgen voor gratis schoolmaaltijden, en bestrijden stille armoede door mensen actief en met respect op te zoeken in de wijken. Want armoede los je niet op vanachter een bureau, maar door naast en achter mensen te gaan staan.

We bouwen aan een stad waarin zekerheid de norm is en onzekerheid de uitzondering. Met één vast aanspreekpunt per huishouden, echte schuldpreventie en wijkservicepunten waar je gewoon binnen kunt lopen. We investeren in kinderen, ondersteunen chronisch zieken en zorgen dat niemand hoeft te kiezen tussen zorg, eten of warmte. Zo leggen we weer vaste grond onder de voeten van Maastrichtenaren. Niet door mensen te controleren en af te rekenen, maar door samen te zorgen voor een stad die niemand laat vallen. Want dát is wat wij verstaan onder een supersociaal Maastricht!

HOOFDSTUK 1 BESTAANSZEKERHEID

GELIJKE KANSSEN VOOR IEDEREEN

INLEIDING

Maastricht is een prachtige stad met een rijke historie en een bruisend centrum. Maar achter de pittoreske gevels en volle terrassen schuilt ook een harde realiteit die we niet langer mogen negeren. Een realiteit waarin één op de acht huishoudens in armoede leeft, en in wijken als Malpertuis en Pottenberg zelfs één op de vier. Onze mooie stad staat landelijk zelfs in de top van steden met de meeste (kinder) armoede*. Dit zijn geen abstracte getallen, maar dit zijn onze burens, de ouders op het schoolplein en de ouderen in de straat. Te veel Maastrichtse gezinnen leven in onzekerheid, soms zelfs met twee banen. Te veel kinderen gaan met honger naar school. Te veel ouderen moeten in het najaar en de winter kiezen tussen de verwarming aanzetten of een maaltijd op tafel zetten. Dit is de stille armoede die onze stad diep verdeelt, een onrecht dat we nooit normaal mogen gaan vinden.

Terwijl het landelijke debat verzandt in abstracte discussies, horen wij op straat de echte zorgen van mensen. Zorgen over de rekeningen van vandaag, niet over de rendementen van morgen. De SP weigert deze situatie te accepteren, en kiest daarom voor een fundamenteel andere aanpak voor onze mooie stad. Bestaanszekerheid is geen luxe of een 'linkse hobby', het is een grondrecht. Het is de plicht van de overheid om ervoor te zorgen dat geen enkele inwoner door het ijs zakt. Armoede is geen individuele schuld, maar het gevolg van politieke keuzes die de kloof tussen arm en rijk steeds groter maken. We moeten niet alleen de symptomen verzachten, maar de wortels van de ongelijkheid uitroeien. De SP kiest dan ook voor een stad die investeert in mensen in plaats van in prestigeprojecten, die kiest voor eerlijk delen in plaats van tweedeling. Voor een stad waarin solidariteit centraal staat, en voor een stad die niemand achterlaat.

*volgens de SES-WOA index

Een eerlijk inkomen en bestaanszekerheid voor iedereen

Bestaanszekerheid is de bodem onder een rechtvaardige en beschaafde samenleving. Het is de vrijheid om te leven zonder de constante angst voor een lege koelkast, een onbetaalbare energierekening of een huisuitzetting. Dit is geen gunst, maar een belofte van onze verzorgingsstaat die systematisch is afgebroken. De realiteit van vandaag is dat werk niet altijd beschermt tegen armoede, de huren en energiekosten onbetaalbaar zijn geworden en het sociale vangnet is verworpen tot een oerwoud van bureaucratie en wantrouwen. De SP vindt dat iedereen recht heeft op een fatsoenlijk inkomen, betaalbaar wonen en zekerheid van werk. Het is tijd voor een beleid dat die belofte herstelt en niet uitgaat van controle, maar van vertrouwen en een waardig bestaan voor iedereen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We verhogen de inkomensgrens voor gemeentelijke regelingen naar 140 procent van het sociaal minimum.** Om ervoor te zorgen dat mensen echt kunnen rondkomen en niet alleen overleven, trekken we de inkomensgrens voor alle lokale voorzieningen, kwijtscheldingen en toeslagen op. Zo bereiken we ook de grote groep werkenden die het soms moeilijk hebben, maar die nu vaak overal net buiten vallen, maar de steun keihard kunnen gebruiken. De armoedeval wordt voorkomen door een gefaseerde opbouw en/of overbruggingsfonds.
- **We garanderen de automatische toekenning van regelingen waar mensen recht op hebben.** Wie recht heeft op ondersteuning, moet die krijgen zonder een gevecht met formulieren en bureaucratie. We zorgen ervoor dat de gemeente zelf actief nagaat wie waar recht op heeft en deze voorzieningen automatisch toekent. Geen ingewikkelde aanvragen meer, maar proactieve steun vanuit vertrouwen.
- **We richten het huis van het recht op.** Iedereen heeft recht op recht, een plek waar juridische hulp eenvoudiger en toegankelijker is. Of in ieder geval recht op hulp bij een oplossing. Dat moet in de buurt zijn, laagdrempelig en betaalbaar. Juridische of sociale hulp op een niet al te ingewikkelde manier, gratis of tegen lage kosten. Mensen moeten erop kunnen vertrouwen dat de overheid er voor hen is als ze die nodig hebben.
- **We pakken energie- en huuronzekerheid keihard aan.** Wonen is een recht, geen verdienmodel. Daarom willen we geen huurverhogingen in de sociale sector, en moet de gemeente daar stevig op inzetten bij de onderhandelingen met de woningcorporaties in het kader van de prestatieafspraken. Energiekosten worden voor de laagste inkomens gecompenseerd en we zetten in op gratis isolatie voor huishoudens met lage inkomens. Woningcorporaties moeten hun huurwoningen sneller verduurzamen, zodat de rekening van de klimaatcrisis niet bij de mensen met de smalste beurzen belandt.
- **We bestrijden menstruatie-armoede en zorgen voor gratis schoolmaaltijden.** Niemand mag worden buitengesloten door basale levensbehoeften. Daarom zorgen we voor gratis menstruatieproducten op laagdrempelige plekken zoals scholen en buurthuizen. Daarnaast bieden we op alle scholen een gratis, gezonde schoolmaaltijd aan voor iedere leerling, want geen enkel kind mag met honger in de klas zitten, en bovendien is samen ontbijten nog gezellig ook!

- **Ondersteuning bij diervoeding en dierenartszorg als essentieel vangnet.** De explosief gestegen kosten voor levensonderhoud raken niet alleen mensen, maar ook hun huisdieren. Voor minima betekent dit vaak pijnlijke keuzes: eten voor jezelf of voor je hond of kat. Steeds meer mensen kloppen daarom aan bij diervoedselbanken en organisaties die helpen met voer en dokterskosten. Want een huisdier is voor velen méér dan gezelschap: het biedt steun, liefde en verlichting van eenzaamheid en stress. Ondersteuning bij diervoeding en dierenartszorg is geen luxe, maar een essentieel vangnet. Het voorkomt extra verdriet en isolatie, en zorgt dat kwetsbare mensen hun trouwe maatje niet hoeven op te geven in toch al zware tijden.
- **We bieden extra ondersteuning aan chronisch zieken en mensen met hoge zorgkosten.** Ziek zijn is al zwaar genoeg zonder de financiële stress die er vaak bij komt kijken. We richten een speciaal gemeentelijk steunpunt in voor chronisch zieken en gehandicapten om de stapeling van zorgkosten tegen te gaan en hen te helpen bij het aanvragen van alle regelingen waar zij recht op hebben.

Een menselijke aanpak van schulden en armoede

Armoede is vaak onzichtbaar, verborgen achter een muur van schaamte en stilte. Mensen trekken zich terug en proberen uit alle macht om de problemen zelf op te lossen, waardoor schulden zich opstapelen. Het huidige beleid, dat volgens de Maastrichtse Rekenkamer “zonder regie, versnipperd en weinig meetbaar” is, verergert dit alleen maar. Het is een systeem dat uitgaat van wantrouwen en wacht tot mensen om hulp vragen, in plaats van die hulp actief aan te bieden. Dit moet radicaal anders. De gemeente moet de wijken in, de drempels verlagen en werken vanuit vertrouwen. We moeten niet langer praten over mensen in onzekerheid, maar met hen en luisteren naar de ervaringsdeskundigen die als geen ander weten wat werkt en wat er nodig is.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We maken stille armoede zichtbaar met actieve outreach-teams.** We wachten niet langer tot mensen zich melden, maar gaan hen actief opzoeken. Speciale teams gaan de wijken in, met name de plekken waar de armoede het grootst is zoals Nazareth, Pottenberg en Malpertuis. Zij zijn aanwezig op scholen, in buurthuizen en bij zorginstellingen om vroegtijdig problemen te signaleren en direct hulp aan te bieden.
- **We zorgen voor één vast aanspreekpunt en één integraal plan per huishouden.** Het moet gedaan zijn met de versnipperde hulp waarbij mensen van het kastje naar de muur worden gestuurd. Elk gezin of individu in een kwetsbare situatie krijgt één vaste contactpersoon die de volledige hulpverlening coördineert en zorgt voor overzicht. Alle hulp wordt gebundeld in één plan, met duidelijke doelen en een snelle uitvoering. We stoppen met dweilen met de kraan open en kiezen, net als in de Belgische stad Mechelen, voor een aanpak die armoede voorkomt in plaats van achteraf probeert te lijmen. De gemeente gaat daarom zelf proactief contact opnemen met gezinnen op cruciale en kwetsbare momenten in het leven, zoals bij een geboorte of ontslag, om een helpende hand te bieden. Zo bouwen we aan een solidair vangnet dat uitgaat van preventie en vertrouwen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We zetten ervaringsdeskundigen in bij de ontwikkeling en uitvoering van beleid.** Beleid kan pas écht effectief zijn als het is gebaseerd op de realiteit. Mensen die zelf armoede hebben meegemaakt, krijgen een structurele en betaalde rol in beleidsteams, adviesraden en de monitoring van het beleid. Hun stem is onmisbaar en wordt serieus genomen in elke stap van het proces.
- **We brengen laagdrempelige wijkbalies terug in de buurt.** De fysieke wijkbalies komen terug en worden versterkt met gemeentelijke schuldhulpverleners en wijkteams. Dit worden laagdrempelige wijkbalies waar iedereen terecht kan voor advies, ondersteuning en een luisterend oor, zonder commerciële bemiddelaars. Ook de sociaal raadslieden en de Ombudsman houden hier hun spreekuren.
- **We zetten in op vroegsignalering en preventie van schulden.** Voorkomen is beter dan genezen. We investeren steviger dan de vorige coalities in preventie bij belangrijke levensgebeurtenissen zoals een scheiding of ontslag. In samenwerking met verhuurders, verzekeraars en energiebedrijven signaleren we betalingsachterstanden vroegtijdig om direct een menselijke oplossing te bieden, voordat de problemen escaleren. En dan bedoelen we niet alleen een briefje in de brievenbus, maar échte preventieve maatregelen, zoals een uitnodiging voor een kop koffie bij een wijkbalie in de wijk.

Écht gelijke kansen voor ieder kind

Meer dan één op de vijf kinderen in Maastricht groeit op in armoede. Dit is niet zomaar een statistiek; het is een diepe wond in onze samenleving en een politieke keuze die we weigeren te accepteren. Deze kinderen starten hun leven met een achterstand die hen vaak hun hele leven achtervolgt. Ze missen niet alleen materiële zaken, maar ook kansen op school, veiligheid thuis en het gevoel erbij te horen. Kinderarmoede zaait ongelijkheid, vergroot de stress in gezinnen en ondermijnt het geloof in een eerlijke toekomst. Het is het meest verwoestende gevolg van een systeem dat ongelijkheid laat woekeren. Het doorbreken van deze vicieuze cirkel is geen sjariteit, maar een investering in de toekomst van onze stad en onze absolute prioriteit.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We garanderen dat ieder kind kan meedoen aan sport, cultuur en schoolactiviteiten.** Geen enkel kind mag aan de zijlijn staan. We zorgen ervoor dat de contributie voor sport- en cultuurverenigingen, de kosten voor schoolreisjes en de aanschaf van een laptop of fiets voor niemand een drempel vormen om deel te nemen aan het dagelijks leven in onze stad. De gemeente neemt deze kosten direct voor haar rekening via een vereenvoudigd en proactief kindpakket. We blijven daarnaast samenwerken met het jeugdsport- en cultuurfonds en stichting leergeld.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We investeren in de wijken waar kinderen structureel op achterstand staan.** De kansen van een kind mogen niet afhangen van de postcode van het huis waar het woont. We investeren extra in peuteropvang, onderwijs, jeugdwerk en veilige speelplekken in de wijken en buurten waar de bestaansonzekerheid en gezondheidsachterstanden het grootst zijn, zoals Pottenberg en Nazareth, maar ook in het Wittevrouwenveld en Mariaberg. Zo bestrijden we de kansengelijkheid bij de wortel en geven we elk kind een eerlijke start. We blijven werken aan programma's als trendbreuk, want het kost een generatie om verandering teweeg te brengen.
- **We bieden laagdrempelige ondersteuning aan gezinnen met stress en geldzorgen.** Armoede veroorzaakt enorme stress binnen gezinnen, wat de ontwikkeling van kinderen schaadt. We zorgen voor laagdrempelige opvoedondersteuning en psychosociale hulp in de wijk, zodat ouders en kinderen de steun krijgen die ze nodig hebben om veerkrachtig te blijven. Daarom brengen wij de gezinscoach terug in het hart van onze wijken. Dit wordt weer één vast en vertrouwd aanspreekpunt voor ouders en kinderen, die laagdrempelige hulp biedt bij opvoedstress, geldzorgen of andere problemen, voordat deze escaleren. Zo investeren we in de veerkracht van gezinnen en geven we elk kind de stabiele basis die het verdient.
- **We zetten in op gerichte voorlichting en budgetbeheer voor jongeren.** Om te voorkomen dat jongeren zelf in de schulden belanden, investeren we in goede voorlichting over geldzaken op scholen. We starten programma's voor budgetbeheer en bieden persoonlijke coaching aan jongeren die een steuntje in de rug nodig hebben bij hun financiële zelfstandigheid.
- **We maken de resultaten van het kinderarmoedebeleid meetbaar en transparant.** We stoppen met vage beloftes en gaan de resultaten van ons beleid consequent en consistent meten. We monitoren de effecten op echte resultaten: minder kinderarmoede, meer besteedbaar inkomen en meer kinderen die volwaardig meedoen. De gemeenteraad krijgt elk halfjaar een heldere rapport over de voortgang.

CONCLUSIE

De diepe kloof in onze stad is geen natuurwet, maar het pijnlijke resultaat van politieke keuzes die de markt boven de mens stellen en de samenleving steeds verder onder druk zetten. Te lang is ongelijkheid geaccepteerd als onvermijdelijk, terwijl de fundamenten van onze samenleving – samenhang en solidariteit – worden aangetast. Maar het feit dat het om politieke keuzes gaat, maakt natuurlijk gelukkig ook dat er andere politieke keuzes gemaakt kunnen worden. De SP Maastricht kiest dan ook voor een andere weg. Wij kiezen voor een fundamentele koerswijziging, gebaseerd op de breed gedragen roep om actie van initiatieven als AANzet. Een koers gebaseerd op menselijke waardigheid, bestaanszekerheid en sociale rechtvaardigheid.

Onze politieke strijd is er een voor een stad waarin niemand wordt vergeten. Waar kinderen kansen krijgen, waar ouders gerust kunnen zijn en waar ouderen niet hoeven te kiezen tussen zorg of verwarming. We bouwen samen, met bewoners, ervaringsdeskundigen en lokale organisaties, aan een sociale stad waar we de welvaart eerlijk delen en iedereen meetelt. Geen prestigeprojecten meer, maar een beleid dat écht werkt voor de mensen die het het hardst nodig hebben. Samen staan we namelijk sterk, en voor een solidair en menswaardig Maastricht.

GEEF DE PALACE
TERUG AAN DE STAD

GEEN
WONEN
WEL EEN
Marriott

MEDE MODELLIN GEMAAKT DOOR
GROEN LINKS PvdA D66

GEEN
BETAALBAAR WINKEN
WEL EEN
Marriott

MEDE MODELLIN GEMAAKT DOOR
GROEN LINKS PvdA D66

GEEN
BETAALBAAR WINKEN
WEL EEN
Marriott

MEDE MODELLIN GEMAAKT DOOR
GROEN LINKS PvdA D66

GEEN
BETAALBAAR WINKEN
WEL EEN
Marriott

MEDE MODELLIN GEMAAKT DOOR
GROEN LINKS PvdA D66

GEEN
BETAALBAAR WINKEN
WEL EEN
Marriott

MEDE MODELLIN GEMAAKT DOOR
GROEN LINKS PvdA D66

GEEN
BETAALBAAR WINKEN
WEL EEN
Marriott

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

STEM VOOR
ECHT BETAALBAAR
WONEN
STEM
SP

GEEF DE PALACE
TERUG AAN DE STAD

GEEN
WONEN
WEL EEN
Marriott

GEEF DE PALACE
TERUG AAN DE STAD

GEEN
WONEN
WEL EEN
Marriott

GEEF DE PALACE
TERUG AAN DE STAD

GEEN
WONEN
WEL EEN
Marriott

GEEF DE PALACE
TERUG AAN DE STAD

GEEN
WONEN
WEL EEN
Marriott

GEEF DE PALACE
TERUG AAN DE STAD

GEEN
WONEN
WEL EEN
Marriott

HOOFDSTUK 2 MAASTRICHT, EEN BETAALBAAR (T)HUIS VOOR IEDEREEN

INLEIDING

Een huis is geen beleggingsobject of een product voor de hoogste bidder. Een huis is een thuis: een veilige en warme plek waar je je leven opbouwt en je kinderen opgroeien. Toch is dit fundamentele recht in Maastricht voor steeds meer mensen veranderd in een onbereikbare luxe. Starters worden de stad uitgejaagd, de verpleegkundige en de leraar vinden geen betaalbare woning meer en huurders betalen de hoofdprijs voor tochtige, slecht onderhouden huizen. Ondertussen verdwijnen sociale huurwoningen door verkoop en speculatie, en groeien de wachtlijsten tot een onacceptabel niveau.

Dit is geen natuurverschijnsel. Dit is het directe gevolg van jarenlange politieke keuzes waarbij de regie volledig aan de markt is overgelaten. Het resultaat: maximale winst voor projectontwikkelaars en huisjesmelkers, en maximale onzekerheid voor de gewone Maastrichtenaar. De SP weigert dit te accepteren. Wij kiezen voor een fundamenteel andere aanpak. We pakken de regie terug, want wie de grond bezit, bepaalt wat er gebouwd wordt. Wij kiezen voor een stad die bouwt voor mensen, niet voor de markt.

De stad is onbetaalbaar: wonen is een recht, geen verdienmodel!

De hardnekkige wooncrisis in onze stad wordt doelbewust aangewakkerd door de politieke mythe dat de markt het wel oplost. Jarenlang is ons verteld dat als we de teugels maar laten vieren, projectontwikkelaars en beleggers vanzelf de woningen zouden bouwen die nodig zijn. Het resultaat van dit falende beleid zien we elke dag: de markt bouwt niet voor de leraar, de verpleegkundige, de starter of het gezin met een middeninkomen. De markt bouwt waar de winstmarge het hoogst is: voor de expat, de belegger en de toerist.

Zolang de gemeente de grond – de absolute basis van elke echt betaalbare woning – blijft uitverkopen en de regie volledig uit handen geeft, blijven we dweilen met de kraan open. Dan zijn we geen stadsbestuur meer, maar een facilitator voor de hoogste bidder. Het meest pijnlijke symbool van deze verkeerde keuze is het Palace-terrein in Wyck: een toplocatie waar tientallen betaalbare woningen hadden kunnen en moeten staan, maar waar nu een luxe hotel wordt gepland. Dit is een klap in het gezicht van elke Maastrichtenaar op de wachtlijst. De SP vindt dat de gemeente haar kerntaak moet heroveren: zelf de leiding nemen en met een actieve, onverzettelijke houding zorgen voor voldoende betaalbare en goede woningen voor ál haar inwoners.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We richten een Gemeentelijk Woonbedrijf op.** De tijd van afwachten is voorbij. Omdat de markt consequent faalt in het bouwen voor normale inkomens, neemt de gemeente het heft weer in eigen handen. Dit non-profit Woonbedrijf Maastricht krijgt één duidelijke maatschappelijke opdracht: het realiseren van hoogwaardige en duurzame woningen voor de mensen die nu tussen wal en schip vallen, zoals starters, gezinnen, leraren en zorgmedewerkers. Het Woonbedrijf werkt tegen kostprijs, niet voor winst. Eventuele opbrengsten worden direct geherinvesteerd in nieuwe, betaalbare projecten. Het bedrijf zal als prijsbreker fungeren en de markt laten zien dat bouwen ook sociaal en betaalbaar kan.
- **We nemen de regie over onze grond terug.** De grond onder onze voeten is ons krachtigste instrument om de wooncrisis te bestrijden. We stoppen de uitverkoop van publiek bezit en richten een Gemeentelijk Grondfonds op om strategische locaties, zoals vrijkomende bedrijfsterreinen, actief aan te kopen. Deze grond wordt vervolgens niet meer verkocht, maar uitsluitend in erfpacht uitgegeven. De grond blijft dus van de gemeenschap, wat ons in staat stelt om voor de lange termijn harde voorwaarden te stellen aan iedereen die er wil bouwen: een verplicht aandeel van minimaal 40 procent sociale huur, een aanzienlijk deel sociale koop, en strenge eisen op het gebied van duurzaamheid, groen en publieke ruimte.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We verankeren 'sociale koop' in elk bouwplan.** Voor veel mensen met een normaal salaris is een eigen huis onbereikbaar geworden. Daarom (her)introduceren we de sociale koop als een vaste categorie in elk nieuwbouwproject. Dit zijn woningen tot een betaalbare grens (bijvoorbeeld €280.000, prijspeil 2025) die uitsluitend bedoeld zijn voor starters en middeninkomens. Om speculatie te voorkomen, koppelen we hier een zelfbewoningsplicht en een anti-speculatiebeding aan. Dit betekent dat de gemeente of een corporatie de woning terugkoopt bij verkoop, zodat de betaalbaarheid ook voor toekomstige generaties gegarandeerd blijft. Zo zorgen we ervoor dat deze huizen een thuis blijven en geen winstobject voor beleggers worden.
- **We geven bewonerscollectieven de ruimte.** Niet elke woning hoeft door een grote ontwikkelaar of corporatie gebouwd te worden. Wij geven de macht terug aan de bewoners zelf. We reserveren in elk nieuw plangebied kavels voor CPO's (groepen bewoners die samen hun eigen project ontwikkelen) en wooncoöperaties (collectieven die samen woningen bezitten en beheren). De gemeente ondersteunt deze initiatieven actief met een speciaal CPO-loket dat helpt met de ingewikkelde procedures en toegang geeft tot betaalbare grond via het Grondfonds. Deze projecten verlagen niet alleen de bouwkosten, maar creëren ook hechte, solidaire gemeenschappen en een stad die écht van haar bewoners is.
- **Van belofte naar realiteit: een thuis voor onze reizigers.** Wonen in een woonwagen is een cultureel mensenrecht en een mooie wagen op een fijne standplaats is een thuis. Dit recht is in Maastricht te lang niet waargemaakt, met onacceptabele vertragingen in het hoognodige behoeftenonderzoek en de aanleg van nieuwe standplaatsen tot gevolg. Daarom zetten wij ons in voor een voortvarende en respectvolle aanpak, waarbij we de bestaande behoefte erkennen en de realisatie van voldoende, passende standplaatsen versnellen. Zo bouwen we aan een stad die haar beloftes nakomt en waar reizigers de volwaardige plek krijgen die zij, net als iedere andere Maastrichtenaar, verdienen.
- **Een thuis als startpunt voor herstel: Housing First.** We stoppen met het onmenselijke en onlogische beleid dat van dakloze mensen eist dat zij éérs hun problemen oplossen voordat zij een woning krijgen, en kiezen onvoorwaardelijk voor de bewezen aanpak van Housing First. Het principe is simpel en effectief: een stabiel en eigen thuis is het startpunt voor herstel, niet de beloning achteraf. We bieden dakloze inwoners daarom direct een woning met vrijwillige, op maat gemaakte begeleiding. Deze aanpak, die in Finland dakloosheid bijna heeft uitgebannen, is niet alleen menselijker en waardiger, maar op termijn ook goedkoper voor de samenleving.

Slechte huizen, hoge rekeningen: de wooncrisis is ook een gezondheidscrisis

Betaalbaar wonen gaat niet alleen over de kale huurprijs, maar ook over de torenhoge energierekening aan het einde van de maand. Te veel Maastrichtenaren, met name in de slecht onderhouden sociale huursector, wonen in tochtige, vochtige huizen waar de schimmel letterlijk op de muren staat. Dit is niet alleen funest voor de portemonnee; het is een directe en sluipende aanval op de gezondheid. Kinderen die opgroeien in een schimmelwoning ontwikkelen vaker astma en allergieën en de constante stress over kou en vocht heeft een enorme impact op het welzijn van gezinnen.

Ziek worden van je eigen huis is een stille schande die we in een welvarende stad als Maastricht nooit mogen accepteren. Het is het gevolg van politieke nalatigheid en een systeem dat de winst van verhuurders boven de gezondheid van huurders stelt. De SP kiest daarom voor een grootschalig sociaal verduurzamingsoffensief. We pakken de slechtste woningen als eerste en als hardste aan, want daar is de winst voor de gezondheid, de portemonnee en het klimaat het grootst.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We lanceren een stadsbreed schimmeloffensief.** Gezondheid is een recht, geen gunst. We richten een proactieve, gemeentelijke 'schimmelbrigade' op die niet alleen op meldingen afgaat, maar zelf actief de wijken ingaat om problemen te signaleren. Deze brigade dwingt verhuurders om vocht- en schimmelproblemen binnen drie maanden structureel op te lossen – dus inclusief het aanpakken van de oorzaak, zoals slechte ventilatie. Een lik verf is niet langer genoeg. Verhuurders die weigeren, krijgen hoge, oplopende dwangsommen opgelegd.
- **We starten een isolatiesprint en leggen de daken vol met zonnepanelen.** We maken in de prestatieafspraken met woningcorporaties de keiharde afspraak dat alle sociale huurwoningen binnen vijf jaar minimaal energielabel B hebben. De gemeente neemt hierin een regierol door een centraal loket in te richten dat bewoners en corporaties helpt met vergunningen en subsidies. De opbrengst van de zonnepanelen die we op alle geschikte daken leggen, komt via een verlaging van de servicekosten direct en volledig ten goede aan de huurders. Zo zorgen we dat de klimaattransitie betaalbaar en ook sociaal rechtvaardig is.
- **De gemeente als schild: harde aanpak van renovatie-wanprestaties.** Huurders in onze stad, zoals die in Caberg en aan het Old Hickoryplein, zijn de dupe geworden van slecht uitgevoerde renovaties. Zij werden maandenlang in de kou, de rotzooi en de onzekerheid gelaten door hun woningcorporatie. Voor de SP is het onacceptabel dat de gemeente hierbij wegkijkt. Wij vinden dat de gemeente haar rol als beschermer van huurders wél serieus moet nemen. Daarom verankeren we in de prestatieafspraken dat corporaties verplicht worden om alle schade en overlast als gevolg van deze wanprestaties volledig te herstellen en de gedupeerde bewoners ruimhartig te compenseren.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We geven huurders het recht op verduurzaming.** Het is onacceptabel dat huurders in de kou zitten terwijl de verhuurder stilzit. Wij geven huurders het recht om minimaal goede isolatie en dubbel glas af te dwingen. De gemeente ondersteunt huurders hierbij met een juridisch vangnet, inclusief gratis hulp van het Huurteam. Als een verhuurder na een redelijke termijn nog steeds weigert de woning te verbeteren, kan de gemeente de werkzaamheden zelf laten uitvoeren en de kosten verhalen op de verhuurder. De tijd van vrijblijvendheid is voorbij.
- **We koppelen de verhuurvergunning aan harde kwaliteitseisen.** Voor alle particuliere verhuurders voeren we een vergunningsplicht in, gebaseerd op een helder en objectief puntensysteem voor onderhoud, veiligheid en energieprestatie. Een woning die niet aan de minimeisen voldoet, mag niet langer verhuurd worden. Zo beschermen we huurders en maken we de stad onleefbaar voor huisjesmelkers.

Een verdeelde stad: van luxe-enclaves tot vergeten wijken

Een stad is pas van iedereen als je in elke wijk kunt wonen, ongeacht je inkomen. In Maastricht zien we echter het tegenovergestelde: de stad raakt steeds verder verdeeld in een sociale tweedeling die moeilijk te verteren is. Aan de ene kant ontstaan eilanden van luxe, zoals de Groene Loper, waar gewone inkomens niet meer welkom zijn. Aan de andere kant zijn er wijken waar problemen zich opstapelen en de leefbaarheid onder zware druk staat. Het stadsbestuur predikt de zogenaamde 'magic mix', maar past dit principe selectief toe als excuus voor de 'opwaardering' van kwetsbare buurten, terwijl wijken als Villapark of Sint-Pieter angstvallig worden gevrijwaard van betaalbare en sociale woningbouw.

Tegelijkertijd worden gezinswoningen in buurten als Mariaberg, Heugemerveld of Wittevrouwenveld massaal opgeofferd aan de opmars van verkamering en illegale short-stay. Dit jaagt niet alleen de prijzen op, maar scheurt ook het sociale weefsel van een buurt kapot. De SP kiest voor een onverdeelde stad, een eerlijke verdeling van betaalbare woningen over alle wijken en een keiharde aanpak van de speculanten die de schaarste misbruiken en onze stad verdelen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We bouwen betaalbare woningen in elke wijk, óók in de sjeke.** We doorbreken de sociale tweedeling door met ons actieve grondbeleid ook in de meest welvarende wijken locaties te verwerven voor kleinschalige, hoogwaardige en betaalbare woningbouw. Denk aan het transformeren van een leegstaand kantoorpand naar starterswoningen, of het realiseren van een woonhof voor senioren. Zo zorgen we ervoor dat ook de leraar, de politieagent en de verpleegkundige weer een plek kunnen vinden in de hele stad en maken we onze buurten diverser en levendiger.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We beschermen de bestaande en nieuwe woningvoorraad.** Woningen zijn om in te wonen, niet om mee te speculeren. We voeren een algehele woonplicht in voor alle bestaande en nieuwbouw, en een effectieve opkoopbescherming in wijken waar de leefbaarheid onder druk staat. Wie een huis koopt, moet er zelf gaan wonen en mag het niet zomaar verhuren. We zetten een speciaal team in dat hier streng op handhaaft en hoge boetes uitdeelt aan beleggers die huizen leeg laten staan of illegaal verhuren, zodat onze huizen weer een thuis worden.
- **We stoppen de opmars van verkamering en illegale vakantieverhuur.** De 'verkamering' van onze wijken moet stoppen. We introduceren een tijdelijke stop (moratorium) op nieuwe vergunningen in buurten die al overbelast zijn. Daarnaast richten we een proactief handhavingsteam op dat, in plaats van te wachten op klachten, zelf actief zoekt naar illegale omzettingen en vakantieverhuur. Woningen die bedoeld zijn voor gezinnen, moeten beschikbaar blijven voor gezinnen.
- **Stop de huurtoeslag-truc: voor echte studentenhuizen.** Het is een perverse vorm van speculatie: projectontwikkelaars bouwen massaal te dure en te kleine studio's, wetende dat de huur voor studenten kunstmatig wordt verlaagd met huurtoeslag. Zo vloeit ons gemeenschapsgeld direct in de zakken van de ontwikkelaar, terwijl studenten worden opgesloten in geïsoleerde en ongewenste woonhokjes. Wij stoppen met het verlenen van vergunningen voor deze verdienmodellen. Studenten willen geen eenzame studio, maar een betaalbaar huis met gedeelde voorzieningen waar ze samen met huisgenoten hun studententijd kunnen beleven. Woonbeleid moet gaan over leefbaarheid en gemeenschap, niet over het subsidiëren van private winsten.
- **We geven bewoners een beslissende stem bij ontwikkelingen in hun buurt.** 'Participatie' is nu veel te vaak een vinkje achteraf, als eigenlijk alles al besloten is. De SP draait het om: de gemeente organiseert, nog vóór de ontwikkelaar aan tafel zit, een zeggenschapstraject waarin bewoners meebeslissen over de woonmix, bouwhoogtes en het behoud van groen. De uitkomsten van dit traject worden vastgelegd in een juridisch bindend 'buurtcontract', dat onderdeel wordt van de vergunning. Wijkt een ontwikkelaar hiervan af, dan wordt de bouwvergunning ingetrokken. De SP kiest voor échte zeggenschap.

Eerlijke afspraken, harde handhaving: regels zijn er om de huurder te beschermen

Goede bedoelingen en vrijblijvende afspraken zijn niet genoeg om de wooncrisis te keren; ze zijn onderdeel van het probleem. Te lang heeft in Maastricht een cultuur van wegstijgen en gedogen geheerst, waardoor de machtsbalans volledig is doorgeslagen in het voordeel van de verhuurder. Woningcorporaties kregen te veel vrijheid om hun maatschappelijke taak te verzaken en waardevolle sociale huurwoningen te verkopen voor de winst. Huisjesmelkers konden ongestoord hun gang gaan, huurders intimideren en buurten verzieken.

De SP breekt radicaal met deze aanpak. Wij kiezen voor heldere, meetbare en afdwingbare afspraken en een gemeente die als een schild voor haar inwoners staat. Een gemeente die niet schroomt om in te grijpen en de kant van de huurder kiest. De tijd van de fluwelen handschoenen is voorbij. De bescherming van de huurder en het behoud van onze betaalbare woningvoorraad staan voorop.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We maken harde, meetbare prestatieafspraken met woningcorporaties.** De sociale huurvoorraad is een publiek bezit, geen speelbal van de markt. We eisen een netto groei van het aantal sociale huurwoningen: voor elke sociale woning die gesloopt wordt, moeten er minimaal anderhalf terugkomen om de wachtlijsten écht te verkorten. Daarnaast komt er een definitieve stop op het verkopen ('uitpenden') van sociale huurwoningen in de hele stad. De jaarlijkse prestaties van de corporaties worden publiek gerapporteerd, uitgesplitst per wijk, zodat elke Maastrichtenaar kan zien of de afspraken worden nagekomen.
- **We voeren een keiharde aanpak van huisjesmelkers door met een verhuurvergunning.** We introduceren een vergunningsplicht voor alle particuliere verhuurders in de stad. Deze vergunning wordt gekoppeld aan een maximale huurprijs (volgens het landelijke puntensysteem), goed onderhoud en fatsoenlijk gedrag, inclusief een zerotolerancebeleid voor intimidatie en discriminatie. Huisjesmelkers die de regels structureel overtreden, hanteren we een 'drie keer is scheepsrecht'-beleid: na de derde ernstige overtreding raken zij hun vergunning voor hun gehele Maastrichtse bezit definitief kwijt.
- **We voeren een effectieve leegstandsbelasting in tegen speculatie.** Woon- en bedrijfsruimte is te schaars om leeg te laten staan als speculatieobject. We voeren een 'leegstandsverordening' in: elke woning die langer dan zes maanden zonder geldige reden leegstaat, wordt belast met een hoge, maandelijks oplopende boete. Dit dwingt eigenaren om hun panden te verhuren of te verkopen, zodat ze weer beschikbaar komen voor woningzoekenden.
- **We maken een einde aan de anonimiteit met een openbaar verhuurdersregister.** Om huisjesmelkers die zich verschuilen achter vage bv's aan te kunnen pakken, stellen we een openbaar register verplicht voor iedereen die meer dan drie woningen verhuurt in Maastricht. In dit register staan de contactgegevens van de eigenaar en een overzicht van diens panden. Zo wordt voor iedereen duidelijk wie de grote spelers op de markt zijn en kunnen we malafide verhuurders beter en directer aanpakken.

CONCLUSIE

De wooncrisis die door Maastricht woedt, is geen onvermijdelijk natuurverschijnsel. Het is het pijnlijke en directe resultaat van een politiek die haar morele kompas is kwijtgeraakt; de keuze om de sleutels van onze stad in handen te geven van de markt, projectontwikkelaars en speculanten. Het gevolg is een stad die onbetaalbaar wordt voor haar eigen inwoners, waar mensen ziek worden van hun huis en waar buurten sociaal uit elkaar worden gedreven.

De SP kiest voor een fundamentele omslag in het denken en doen. Ons plan is geen verzameling losse ideeën, maar een samenhangende visie om de regie fundamenteel terug te pakken. Wij kiezen voor een stad die haar eigen grond in publieke handen houdt en zelf weer bouwt voor haar inwoners. Wij kiezen voor gezonde, schimmelvrije huizen met een betaalbare energierekening voor iedereen. Wij kiezen voor onverdeelde wijken waar de leraar en de verpleegkundige net zo welkom zijn als ieder ander. En bovenal kiezen wij onvoorwaardelijk de kant van de huurder tegen de huisjesmelker, met harde regels en nog hardere handhaving.

Dit zijn geen technische ingrepen, maar fundamentele keuzes voor een solidaire en rechtvaardige stad. Een stad waar wonen weer wordt behandeld als wat het is: een grondrecht, geen verdienmodel. De strijd voor een betaalbaar (t)huis is een strijd voor de toekomst en de ziel van Maastricht. Het is een opdracht aan ons allemaal. Laten we die samen uitvoeren en bouwen aan een stad die weer van ons allemaal is.

HOOFDSTUK 3 VOOR ZORG DIE DRAAIT OM MENSEN

INLEIDING

Het recht op goede zorg, een luisterend oor als je ziek bent en een waardige oude dag. Het klinkt als de normaalste zaak van de wereld, maar in Maastricht is het dat voor steeds meer mensen niet. Onze zorg zucht en kraakt onder jarenlang beleid van marktwerking, bezuinigingen en bureaucratie. Het zijn de ouderen die wachten op thuiszorg, de jongeren die verdwalen in de jeugdzorg en de zorgverleners en mantelzorgers die op hun tandvlees lopen, die de rekening gepresenteerd krijgen. De menselijke maat is ingeruild voor de kille logica van het spreadsheet en de managementlogica.

Dit is niet alleen onrechtvaardig, het is een aanval op de solidariteit die de kern van onze samenleving zou moeten zijn. De SP kiest daarom voor een fundamentele omslag op het gebied van de zorg in onze stad. Wij kiezen voor een stad waar zorg weer een publieke voorziening is, waar mensen en hun welzijn voorop staan, en niet de winsten van zorgbedrijven en verzekeraars. Schouder aan schouder met patiënten, mantelzorgers en zorgprofessionals strijden wij voor een Maastricht waar we weer écht voor elkaar zorgen.

De zorg terug in publieke handen

Jarenlang is ons verteld dat de markt de zorg efficiënter, beter en toegankelijker zou maken. Het tegendeel is waar. De zorg is versnipperd, onbetaalbaar en onpersoonlijk geworden. Geld dat bedoeld is voor warme zorg en goede begeleiding, lekt weg naar de winsten van commerciële aanbieders en de salarissen van bestuurders. De gemeente kijkt te vaak toe vanaf de zijlijn, terwijl de regie juist in publieke handen hoort. Het is tijd dat we de controle terugpakken en het zorggeld besteden waar het voor bedoeld is: aan de zorg en de mensen zelf.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We stoppen met het interen op de zorg en investeren het geld in de zorg.** Het geld dat de gemeente ontvangt voor zorg en participatie is geormerkt en hard nodig. Wij stoppen met het gebruiken van dit budget om gaten in andere portefeuilles te dichten of prestigeprojecten te financieren. Elke euro voor de zorg moet naar de zorg gaan, want bezuinigen op zorg leidt onvermijdelijk tot grotere tweedeling en gezondheidsverschillen in onze stad.
- **We nemen als gemeente de regie over de zorg weer stevig in eigen handen.** De gemeente heeft de plicht om te zorgen voor haar inwoners en moet die rol weer durven pakken. In plaats van de zorg volledig over te laten aan de markt, neemt de gemeente een actieve, sturende rol op zich. Als de markt faalt in het leveren van goede en toegankelijke zorg, onderzoeken we de mogelijkheid om zorgtaken weer zelf uit te voeren, bijvoorbeeld via een eigen gemeentelijke dienst.
- **We hervormen de Wmo: van bureaucratische poortwachter naar menselijke ondersteuner.** De Wmo-aanvraag is voor veel mensen een bron van stress en onzekerheid. Wij willen een einde aan de bureaucratische "keukentafelgesprekken" die vaak uitgaan van wantrouwen in plaats van een hulpvraag. De SP kiest voor een snelle en respectvolle afhandeling door professionals, waarbij de behoefte van de inwoner centraal staat en niet de budgetten. Goede ondersteuning is een recht, geen gunst.
- **We gaan de stapeling van eigen bijdragen en zorgkosten tegen.** Zorg is een recht, geen luxeproduct. Toch zien we dat mensen zorg mijden omdat ze de opeenstapeling van eigen bijdragen, zoals die voor de scootmobiel, en andere kosten niet kunnen betalen. De SP wil deze stapeling tegengaan en de compensatie voor chronisch zieken verbeteren, zodat niemand om financiële redenen af hoeft te zien van de zorg die hij of zij nodig heeft.
- **We maken een einde aan de doorgesloten bureaucratie voor zorgaanvragers.** Mensen die zorg nodig hebben, worden nu te vaak van het kastje naar de muur gestuurd en moeten lang wachten. Wij willen de toegang tot zorg vereenvoudigen en de wachttijden verkorten. Eén duidelijk, laagdrempelig loket waar mensen terechtkunnen met hun vragen en een snelle, menselijke afhandeling staan daarbij centraal.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We garanderen de keuzevrijheid voor een persoonsgebonden budget (PGB).** De vrijheid om zelf te kiezen hoe en door wie je zorg wordt verleend, is een groot goed. Wij zorgen ervoor dat de keuze tussen zorg in natura en een PGB in de praktijk overeind blijft en niet wordt uitgehold door bureaucratische drempels. De regie moet zoveel mogelijk bij de mensen zelf liggen.

Respect voor de zorgprofessional en mantelzorger

De zorg wordt gedragen door mensen. Door de verpleegkundigen, de thuiszorgmedewerkers, de jeugdzorgwerkers en de talloze mantelzorgers die dag en nacht klaarstaan voor een ander. Maar juist deze mensen staan onder een onmenselijke druk. Hoge werkdruk, lage salarissen en een gebrek aan waardering leiden tot personeelstekorten en een leegloop in de sector. De druk op mantelzorgers om steeds meer taken op te vangen, is onhoudbaar hoog. Dit moet en kán anders. Goede zorg begint bij goed zorgen voor onze zorgverleners.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We garanderen goede arbeidsvoorwaarden en salarissen voor alle zorgmedewerkers.** De gemeente moet als grote opdrachtgever haar verantwoordelijkheid nemen. Wij stellen als harde eis aan alle zorgaanbieders dat zij hun personeel fatsoenlijke arbeidsomstandigheden en een eerlijk salaris bieden. Dit is de beste oplossing voor de personeelstekorten en de wachtlijsten. Wanneer medewerkers actievoeren voor hun rechten, staat de SP aan hun kant.
- **We ondersteunen en ontlasten onze mantelzorgers structureel.** Mantelzorgers zijn onmisbaar, maar worden te vaak aan hun lot overgelaten. Wij komen met een stevig programma dat mantelzorgers ondersteunt en ontlast, met voldoende mogelijkheden voor respijtzorg, financiële compensatie en professionele begeleiding. Meer waardering en concrete hulp, in plaats van alleen een schouderklopje.
- **We bewaken de kwaliteit van zorg door te investeren in personeel.** Ondanks de personeelstekorten mag er niet worden ingeleverd op de kwaliteit van de zorgprofessionals. De gemeente moet er bij aanbieders op toezien dat er geïnvesteerd wordt in de werving en het behoud van goed gekwalificeerd personeel. De veiligheid en het welzijn van de cliënt staan altijd voorop.
- **We stimuleren zelfhulpgroepen en helpen inwoners de weg te vinden.** Niet alles kan met professionele zorg of mantelzorg worden opgelost. Wij willen zelfhulpgroepen en andere burgerinitiatieven actief stimuleren en ondersteunen. Daarnaast zorgen we voor betere, onafhankelijke voorlichting zodat inwoners makkelijker hun weg kunnen vinden in het ingewikkelde zorglandschap.

Jeugdzorg is geen verdienmodel

Onze jeugdzorg verkeert in een diepe systeemcrisis. Kinderen en jongeren met complexe problemen staan op lange wachtlijsten, terwijl commerciële partijen zich richten op de lichte, winstgevende zorg. Het is wachten tot het misgaat. De oorzaken van de problemen – armoede, schulden, prestatiedruk – worden onvoldoende aangepakt. De marktwerking heeft hier geleid tot een pervers systeem waarin niet het belang van het kind, maar het verdienmodel centraal staat. Dit is onacceptabel. De meest kwetsbare jongeren verdienen onze volledige aandacht en de beste zorg, zonder winstoogmerk.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We dringen de commercie in de jeugdzorg terug en helpen de meest kwetsbare jongeren eerst.** Het is onaanvaardbaar dat jongeren met de grootste problemen moeten wachten, terwijl er geld wordt verdiend aan lichte zorgvormen. Wij kiezen ervoor om de commercie terug te dringen en te investeren in de zorg voor jongeren die het hardst hulp nodig hebben. Zij moeten als eersten geholpen worden.
- **We zetten vol in op preventie en snelle hulp in de eigen omgeving.** Er gebeurt te weinig om te voorkomen dat problemen bij kinderen en jongeren escaleren. Wij willen veel meer investeren in preventie en laagdrempelige ondersteuning in de wijken, op scholen, bij verenigingen en bij de gezinnen thuis. Door er vroeg bij te zijn, kunnen we zwaardere en duurdere zorg later voorkomen. We investeren ook in een gesubsidieerde PHO (praktijk ondersteuner) jeugd bij huisartsen om mentale problemen aan te pakken.
- **We zorgen voor een betere balans tussen grote en kleine zorgaanbieders.** De zorg voor jongeren is vaak het best gebaat bij een kleinschalige, persoonlijke aanpak. Wij willen de wildgroei aan grote, onpersoonlijke instellingen en de onzekere rol van zzp'ers tegengaan. In plaats daarvan stimuleren we kleinschalige initiatieven die dicht bij de leefwereld van de jongere staan, met de juiste balans en continuïteit in de zorg.
- **We eisen een fundamentele herziening van het jeugdzorgstelsel.** Het huidige stelsel is failliet. Er is een compleet andere visie nodig op jeugdzorg, waarin kwaliteit, continuïteit en menselijkheid vooropstaan. Wij dringen bij het Rijk aan op een fundamentele herziening en zullen in Maastricht al stappen zetten om bureaucratie te bestrijden en de rol van de gemeente te versterken.

Een gezonde en solidaire leefomgeving

Goede zorg is meer dan alleen een antwoord op ziekte. Het is ook investeren in een omgeving waarin mensen gezond kunnen leven, elkaar ontmoeten en voor elkaar kunnen zorgen. In veel wijken zijn de basisvoorzieningen die dit mogelijk maken wegbezuinigd en worden problemen als eenzaamheid, armoede en gezondheidsachterstanden steeds groter. De SP wil de tweedeling in onze stad bestrijden door te investeren in de wijken die dit het hardst nodig hebben. Een gezonde, veerkrachtige en sociale leefomgeving is de beste vorm van preventie.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We brengen de wijkbalies en het gekwalificeerde opbouwwerk terug in de wijken.** Wijkbalies waren een laagdrempelige plek waar inwoners terechtkonden voor hulp en advies, maar ze zijn wegbezuinigd. Wij brengen deze voorzieningen stadsbreed terug, zeker in wijken met grote problematiek, zodat de gemeente weer zichtbaar en toegankelijk is voor iedereen die hulp nodig heeft.
- **We investeren in zorgbuurthuizen en kleinschalige woonvormen.** Om de druk op de (ouderen)zorg te verlichten en mensen de kans te geven om zelfstandig in hun eigen buurt te blijven wonen, zijn zorgbuurthuizen en woonzorgzones onmisbaar. Wij stimuleren kleinschalige projecten waar ouderen, jonge gezinnen en studenten samenleven en naar elkaar omzien.
- **We maken écht werk van het VN-verdrag voor mensen met een beperking.** Toegankelijkheid is een basisrecht, maar voor veel mensen met een beperking is volwaardig meedoen nog steeds geen vanzelfsprekendheid. Wij zorgen voor een concrete aanpak om niet alleen gebouwen en toiletten, maar ook werk, onderwijs en recreatie toegankelijk te maken voor iedereen, met speciale aandacht voor mensen met verward gedrag of autisme.
- **We garanderen cruciale Wmo-voorzieningen zoals hulp in de huishouding en vervoer op maat.** Om mee te kunnen doen aan de samenleving zijn praktische voorzieningen uit de Wmo cruciaal. Wij stoppen de uitholling en garanderen voldoende hulp in het huishouden en maatwerk voor bijvoorbeeld scootmobielen. Ook moet het collectieve vervoer, zoals Omnibuzz, de dienstverlening verbeteren en de tijden verruimen in het voordeel van de gebruikers.
- **We maken van preventie een speerpunt, in samenwerking met de stad.** Voorkomen is beter dan genezen. Preventie is een belangrijke, maar vaak verwaarloosde taak van de gemeente. Wij willen dat de gemeente, in nauwe samenwerking met de universiteit en het academisch ziekenhuis, concrete initiatieven ontwikkelt voor een gezondere leefstijl en meer beweging.

CONCLUSIE

De keuzes die voor ons liggen zijn groot en bepalen de toekomst van de zorg in onze stad. Gaan we door op een weg die leidt tot meer marktwerking, ongelijkheid en kille bureaucratie, of durven we radicaal te kiezen voor het welzijn van onze inwoners? Voor de SP is het antwoord helder. De plannen in dit hoofdstuk, van het terugwinnen van de regie en het respecteren van onze zorgverleners tot het bouwen aan een solidaire leefomgeving, vormen de bouwstenen voor een stad die haar zorgplicht serieus neemt. Dit is geen abstracte wens, maar een concrete strijd voor een solidair en gezond Maastricht, waar mensen altijd voor de winst gaan.

HOOFDSTUK 4 EEN EERLIJKE ECONOMIE VOOR ONZE INWONERS

INLEIDING

Een economie die werkt voor ons allemaal. Dat is de belofte van Maastricht. Een stad van doeners en denkers, waar de creatieve maker en de zorgmedewerker de ruimte krijgen om te bloeien. Een stad waar onze jongeren niet wegtrekken omdat er geen toekomst is, maar juist hier blijven om die toekomst samen op te bouwen, met de zekerheid van een betaalbare woning en een fatsoenlijke baan. Die hoopvolle, sociale stad is mogelijk, maar het is niet de stad die het huidige bestuur aan het bouwen is.

Te lang is er gekozen voor een economie die alleen werkt voor de happy few. Miljoenen aan gemeenschapsgeld vloeien naar prestigeprojecten zoals het MECC, terwijl de basisvoorzieningen voor onze eigen inwoners worden uitgehold. De winsten zijn voor de grote bedrijven en vastgoedbeleggers, terwijl de rekening – in de vorm van onzeker werk en een onbetaalbare stad – bij de gewone Maastrichtenaar komt te liggen. Dit beleid heeft de kloof in onze stad alleen maar dieper gemaakt.

De SP kiest voor een fundamenteel ander, optimistischer verhaal. Wij kiezen voor een socialistisch alternatief dat niet investeert in de winsten aan de top, maar in de werkzekerheid, de talenten en de toekomst van álle Maastrichtenaars. Een economie die niet draait om kille cijfers, maar om mensen. Een economie die we samen weer van ons allemaal maken.

De wijken als kloppend hart, niet de binnenstad als pinautomaat

De binnenstad van Maastricht is veranderd in een openluchtwinkelcentrum voor de toerist, een Venetië aan de Maas waar de Maastrichtenaar zelf steeds minder te zoeken heeft. De authentieke, lokale winkels worden weggeconcurrereerd door anonieme franchiseketens. Het personeel spreekt vaker Engels dan Nederlands, en de prijzen op de terrassen zijn voor veel van onze inwoners simpelweg onbetaalbaar. Dit is geen gastvrijheid, dit is de uitverkoop van onze identiteit.

De SP draait de prioriteiten om: de economie moet onze wijken dienen, niet andersom. De ware kracht van Maastricht ligt niet in de zoveelste souvenirwinkel, maar in de levendige winkelcentra in onze buurten, waar je elkaar nog tegenkomt en de ondernemer je naam nog kent. Dát is de sociale en economische lijm die onze stad bij elkaar houdt.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We heroveren de binnenstad op de vastgoedreuzen.** We pakken leegstand keihard aan door een leegstandsboete in te voeren voor eigenaren die hun pand bewust langer dan een jaar leeg laten staan. De opbrengsten van deze boete investeren we direct in het versterken en verduurzamen van onze lokale ondernemers en bedrijventerreinen. We beschermen onze unieke, authentieke winkels en ambachten met actieve steun bij torenhoge huren en oneerlijke concurrentie van ketens.
- **Minder evenementen, meer leefbaarheid.** We handhaven de norm van maximaal 60 evenementendagen op het Vrijthof strikt. En de evenementen die er zijn, moeten toegankelijk zijn voor iedere Maastrichtenaar, niet alleen voor die met een goedgevulde portemonnee. De stad is van ons allemaal!
- **We stoppen de subsidies aan de citymarketing-industrie.** Jaarlijks vloeit er tonnen aan gemeenschapsgeld naar organisaties als Maastricht Marketing en Centrummanagement. Hun opdracht? De stad oppoetsen voor de toerist en de grote winkelketens. Dit is geen neutrale citymarketing, maar pure belangenbehartiging betaald door ons allemaal. Het leidt tot 'minder binding en meer branding', precies het tegenovergestelde van wat onze stad nodig heeft. Wij stoppen met deze verspilling van publiek geld. Het is tijd dat deze clubs op eigen benen staan. De subsidie die vrijkomt, is geen bezuiniging, maar een investering in de échte economie: die van onze wijken en lokale ondernemers.
- **Rust voor de kleine ondernemer.** We beperken het aantal koopzondagen en -avonden. Deze extra openingstijden bevoordelen namelijk vooral het grootwinkelbedrijf. Voor de kleine middenstander leidt het nauwelijks tot meer omzet, maar wel tot de absurde situatie dat ze langer in hun winkel moeten staan om hetzelfde te verdienen.
- **Een autoluwe stad met sterke wijkeconomieën.** In plaats van nog meer vervuilende parkeergarages in en rond het centrum, leggen we Park & Ride- en Park & Bike-voorzieningen aan de randen van de stad, met goede en gratis pendelbussen en leenfietsen. We investeren in krachtige wijkeconomieën, zodat de winkelgebieden buiten het centrum weer de levendige, groene en sociale harten van de buurt worden waar je alles kunt vinden wat je nodig hebt.

Een sterke lokale economie die maatschappelijke problemen oplost

Een gezonde economie is een economie die in dienst staat van de samenleving. Wij willen dat Maastricht investeert in innovaties die onze echte problemen aanpakken: de crisis in de zorg, de klimaatverandering en de schreeuwende woningnood. Geld pompen in de vervuilende industrie van gisteren is wat de SP betreft geen optie meer. De gezondheid van onze inwoners en de bescherming van onze natuur gaan altijd voor. Daarnaast is het onacceptabel dat de Maastrichtse belastingbetaler opdraait voor prestigeprojecten waar vooral een kleine elite van profiteert. De tijd van blanco cheques is voorbij.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **Geen gemeenschapsgeld meer naar prestigeprojecten zonder maatschappelijke winst.** We stoppen per direct de financiële bijdrage aan congrescentrum MECC en eisen eerst een onafhankelijke maatschappelijke kosten-batenanalyse. Het is onacceptabel dat vooral de Maastrichtse belastingbetaler hiervoor opdraait. De bedrijven die profiteren, zoals hotels en horeca, moeten zelf meebetalen aan het in stand houden van het MECC via een fonds.
- **De Brightlands Health Campus moet op eigen benen staan.** Wij zijn voor innovatie, maar niet als die ten koste gaat van de leefbaarheid en kansen van Maastrichtenaars. De campus moet zo snel mogelijk financieel onafhankelijk worden van de gemeenschap en een veel sterkere verbinding zoeken met de gewone Maastrichtenaar. Bij de ontwikkeling van de omliggende wijk Randwyck moet de stem van de bewoners leidend zijn om het gebied groener en leefbaarder te maken.
- **Vliegveld MAA: sluiten die handel.** Maastricht Aachen Airport veroorzaakt enorme luchtvervuiling en ernstige geluidsoverlast, terwijl er in de directe omgeving betere alternatieven bestaan. Het openhouden ervan is ecologisch en economisch onverantwoord. We dringen aan op het onmiddellijk uitwerken van toekomstscenario's voor het gebied, met ruimte voor natuur, landschap en woningbouw.
- **Zeggenschap voor ons geld.** De SP is voorstander van de regionale economische samenwerking in Zuid-Limburg, aangezien dat al onze gemeenten sterker maakt. Maar we geven geen overheidssteun meer aan grote bedrijven of projecten zonder dat we daar democratische zeggenschap voor terugkrijgen. Alleen zo kunnen we harde eisen stellen aan fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden en verduurzaming. De werkende klasse krijgt via een werknemersboard een vaste, beslissende stem in de 'economic board' van de regio.
- **Ons onderwijs in verbinding met de stad en onze opgaven.** Van MBO, tot Zuyd en de UM, ze zijn allemaal belangrijk voor onze stad, maar inwoners ervaren ook overlast van studenten. Onze onderwijsinstellingen moeten meer verbinding zoeken met de stad en haar maatschappelijke opgaven, zodat studenten niet alleen de stad lenen, maar daar echt onderdeel van worden. We zijn kritisch op verdere uitbreiding van de UM in onze stad. Wij vinden een krachtige samenwerking met andere steden in Limburg belangrijker om de economie van heel Limburg te kunnen dienen.

De ruggengraat van onze stad: MKB en zelfstandigen

De ware motor van de Maastrichtse economie bestaat niet uit die paar multinationals, maar de meer dan 20.000 midden- en kleinbedrijven en zzp'ers. De bakker, de loodgieter, de creatieve maker en de zelfstandige in de zorg: zij zijn de ruggengraat van onze stad en creëren de meeste banen. Maar juist deze ondernemers worden in de steek gelaten door een beleid dat vooral gericht is op het grote geld. Wij willen geen Maastrichtse Zuidas, maar een stad die haar lokale, ambachtelijke en creatieve ondernemers koestert.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **De gemeente koopt lokaal en sociaal in.** Het inkoopbeleid is een krachtig wapen. Overheidsopdrachten gaan bij voorkeur naar regionale MKB-bedrijven waar werknemers echte zeggenschap hebben, meebesturen en meedelen in de winst. Hiermee verandert de overheid van een passieve klant van het grootkapitaal in een actieve bondgenoot van de werkende klasse. En zo zorgen we dat ons belastinggeld terugvloeit naar onze eigen gemeenschap.
- **Betaalbare werk- en winkelruimte voor iedereen.** Net als op de woningmarkt, jaagt de commercie ook kleine ondernemers de stad uit. Wij nemen als gemeente de regie op vastgoed terug om te zorgen voor betaalbare bedrijfsruimtes. We faciliteren starters actief met betaalbare ruimtes, verlaagde huren en de juiste ondersteuning om zich te kunnen ontwikkelen. We richten een lokaal investeringsfonds op, naar het voorbeeld van MKB046, om ondernemers toegang te geven tot betaalbare leningen.
- **Een nieuwe toekomst voor onze oude industrie.** We stoppen met het slopen van ons oude industriële erfgoed, maar vormen onze voormalige fabrieken om tot bruisende ambachtsclusters. Dit worden plekken waar ruimte is voor ambachtelijke makers, van textiellab tot meubelmakers en kunstenaars, in een levendige combinatie met wonen en cultuur. Zo koesteren we onze geschiedenis, maar brengen we die bij de tijd voor de toekomstige generaties.
- **Een stadsbreed broodfonds voor zzp'ers.** Zelfstandigen zijn de pioniers van onze economie, maar ook kwetsbaar bij ziekte of tegenslag. Solidariteit stopt niet bij de voordeur van een bedrijf. Daarom nemen wij het initiatief voor een collectief en solidair stadsbreed broodfonds, door de gemeente ondersteund, om zzp'ers te beschermen en hen de zekerheid te bieden die iedereen verdient.

Eerlijk werk, eerlijk loon

Achter de mooie gevels van onze stad gaat een harde realiteit schuil. Steeds meer Maastrichtenaren zitten gevangen in een web van onzekere flexbanen en een te laag loon, waardoor een groeiende groep 'werkende armen' de rekeningen nauwelijks kan betalen. Dit is geen automatisme, maar het gevolg van politieke keuzes die de markt boven de mens stellen en onze bestaanszekerheid hebben afgebroken.

De SP weigert deze race naar de bodem te accepteren. Wij strijden voor een stad waar werk weer zekerheid, waardigheid en een fatsoenlijk loon betekent. Een stad die al haar talenten koestert, van denker tot doener, en die een vangnet biedt voor wie dat nodig heeft. Wij kiezen voor bescherming en vertrouwen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **De gemeente geeft het goede voorbeeld.** Een overheid die goed werk predikt, moet die belofte zelf tot in de haarvaten waarmaken. Daarom stoppen we met de doorgeslagen marktwerking in onze publieke diensten: inbesteden wordt de norm en we tolereren geen schijnzelfstandigheid meer voor structureel werk. Onze regel is helder en niet-onderhandelbaar: iedereen die een taak voor de gemeente uitvoert, krijgt de arbeidsvoorwaarden en het loon van de gemeente-CAO. Dit geldt dus ook voor de badmeesters van het Geusseltbad, die net als hun collega's gewoon een eerlijk en gelijkwaardig salaris verdienen. We schaffen alle flex- en nulurencontracten af en voor het werk dat we toch nog moeten uitbesteden, eisen we als harde voorwaarde een minimumloon van 18 euro per uur. Goed werkgeverschap is geen gunst, maar een plicht.
- **Hulp bij werk, dichtbij in de wijk.** De weg naar werk is voor veel mensen een bureaucratisch doolhof. Wij halen de hulp weg uit anonieme kantoren en brengen die terug naar waar de mensen zijn: in de wijk. We creëren 'basisbanen' in buurten, zodat mensen op een laagdrempelige manier en met goede begeleiding aan de slag kunnen in de zorg, het groenonderhoud, sport en cultuur. Zo leveren ze een waardevolle bijdrage aan hun eigen leefomgeving.
- **Een Sociaal Ontwikkelbedrijf dat werkt voor mensen.** De SP heeft zich de laatste periode hard gemaakt voor de fusie tussen het MTB, Podium 24 en Annex en heeft zo de sterfhuisconstructie voor het MTB voorkomen. De raad stelde de kaders op voor de komende jaren en wij zullen de ontwikkelingen nauwgezet volgend en bewaken, zodat dat de uitvoering met voortvarendheid wordt opgepakt. Het enige doel is mensen aan een structurele, fatsoenlijke baan helpen of, als dat niet lukt, aan waardevol vrijwilligerswerk. De mens staat centraal, niet het systeem.
- **Een offensief tegen uitbuiting en discriminatie op de werkvloer.** Terwijl de overheid de jacht opent op kwetsbare mensen met een uitkering, kijken we massaal weg als werkgevers de regels aan hun laars lappen. Malafide uitzendbureaus, discriminerende selectieprocedures en het uitbuiten van jongeren en arbeidsmigranten zijn aan de orde van de dag. Wij richten een proactief 'Meldpunt Eerlijk Werk' op. Dit is geen anonieme kliklijn, maar een strijdbaar team van juridische experts dat gratis hulp en bijstand verleent aan werknemers, actief misstanden onderzoekt en keiharde boetes oplegt aan foute werkgevers. De gemeente is er om de werkende klasse te beschermen, niet om haar te wantrouwen.
- **We investeren in vakmanschap: een brug tussen MBO en MKB.** Maastricht wordt graag een 'kennisstad' genoemd, maar vergeet daarbij de onschatbare waarde van haar vakmensen. Terwijl de rode loper wordt uitgelegd voor de universiteit, hebben MBO-studenten moeite om een goede stageplek te vinden en worden ambachten ondergewaardeerd. Wij kiezen ervoor om 'doeners' net zo te waarderen als 'denkers'. De gemeente neemt de regie in het slaan van een vaste brug tussen het MBO en het lokale MKB, met een fonds dat hoogwaardige leerwerkplekken stimuleert en baangaranties biedt. Zo investeren we in de talenten van onze eigen jeugd en in de toekomst van onze lokale economie.

CONCLUSIE

De keuzes die voor ons liggen zijn fundamenteel. Gaan we door op de ingeslagen weg die leidt tot een stad die steeds meer een verdienmodel wordt voor de een kleine groep mensen? Een stad waar de rode loper wordt uitgerold voor de city marketeers en vastgoedbeleggers, terwijl de bakker in de wijk en de starter op de woningmarkt het nakijken hebben? Of durven we te kiezen voor een economie die weer van ons allemaal is, die investeert in de zekerheid en de talenten van iedere Maastrichtenaar?

Voor de SP is het antwoord helder. De plannen in dit hoofdstuk zijn stuk voor stuk de bouwstenen voor een andere en betere economie. Voor een koers waarbij we de regie terugpakken en investeren in wat écht telt: werkzekerheid voor iedereen, een sterke, lokale middenstand die onze wijken levendig houdt, en een economie die maatschappelijke problemen oplost in plaats van ze te vergroten. Wij kiezen niet voor besturen met de rekenmachine in de hand, maar voor de warme realiteit van een sociale en solidaire stad.

Dit is een keuze voor een Maastricht waar de economie weer in dienst staat van de mensen, niet andersom. Een stad waar welvaart eerlijk wordt verdeeld en waar iedereen de kans krijgt om een goede toekomst op te bouwen. De strijd voor een eerlijke economie is een strijd voor de ziel van onze stad. Laten we die samen voeren.

HOOFDSTUK 5 FIJN OPGROEIEN: EEN EERLIJKE START VOOR IEDER KIND

INLEIDING

Elk kind dat in Maastricht wordt geboren, verdient dezelfde belofte: de kans om je talenten te ontwikkelen, je dromen na te jagen en een mooie toekomst op te bouwen, ongeacht het inkomen van je ouders of de wijk waarin je opgroeit. Dit is voor de SP de meest fundamentele waarde van een fatsoenlijke samenleving. Maar voor te veel kinderen en jongeren in onze stad is deze belofte gebroken. Hun toekomst is geen open weg, maar een pad vol drempels die door anderen zijn opgeworpen.

Kansen(on)gelijkheid is geen loterij, maar het resultaat van bewuste politieke keuzes. In Maastricht zien we de gevolgen van verkeerde keuzes: een onderwijssysteem dat te vroeg selecteert, een jeugdzorg die vastloopt in bureaucratie, en een gebrek aan veilige plekken waar jongeren zichzelf kunnen zijn. Dit is niet alleen een onrecht voor de kinderen die het treft; het is een verspilling van talent die onze hele stad armer maakt. Een 'kennisstad' die haar eigen jeugd geen eerlijke kans geeft, bouwt haar toekomst op drijfzand.

Voor de SP is dit onacceptabel. Wij kiezen voor een stad die de belofte van een eerlijke kans wél waarmaakt. Een stad die niet investeert in stenen en prestige, maar in de ontwikkelkracht van haar jongste inwoners. We bestrijden de symptomen niet met pleisters, maar pakken de oorzaken van ongelijkheid bij de wortel aan. Dit is geen kwestie van liefdadigheid, maar van rechtvaardigheid en de slimste investering in de toekomst van ons allemaal. Het is de plicht van onze gemeente om ervoor te zorgen dat ieder kind de kans krijgt om tot bloei te komen. Wij kiezen daarom voor een stad die niemand achterlaat.

Écht gelijke kansen in het onderwijs

Onderwijs zou de motor moeten zijn voor gelijke kansen, maar in de praktijk zien we dat het bestaande systeem de kloof juist vergroot. Het begint al op jonge leeftijd, waar de toegang tot goede voorschoolse educatie niet voor iedereen vanzelfsprekend is. Op de basisschool worstelen leraren met te grote klassen en te weinig middelen, terwijl de druk om te presteren toeneemt. Voor gezinnen met een smalle beurs zijn de 'vrijwillige' bijdrage en de kosten voor een laptop of schoolreisje een stille, maar keiharde drempel die kinderen pijnlijk buitensluit en hun gevoel van erbij horen ondermijnt. Dit is een politiek falen dat we weigeren te accepteren. De SP vindt dat de gemeente haar verantwoordelijkheid moet nemen om deze barrières actief te slopen en te zorgen voor een onderwijsomgeving waarin ieder kind zich gezien, gesteund en volwaardig voelt.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We investeren in de basis: voor- en voerschoolse educatie waar het écht nodig is.** Het huidige beleid, met zijn veel te ruime criteria, leidt ertoe dat het geld voor voor- en voerschoolse educatie (VVE) wordt verspreid over de hele stad. Het gevolg is dat de ondersteuning overal te dun is om écht een verschil te maken, terwijl de problemen zich juist concentreren in een aantal wijken. Daarom stoppen wij met deze versnippering. We richten de middelen en de best gekwalificeerde pedagogische medewerkers – die we extra ondersteunen – juist op de wijken met de grootste achterstanden. Daar investeren we in kleinere groepen, meer uren begeleiding en intensieve, persoonlijke aandacht. Zo pakken we ongelijkheid niet met symboolpolitiek, maar bij de wortel aan, en geven we elk kind de stevige basis die het verdient.
- **We versterken de band tussen school, wijk en thuis.** Een kind leert en ontwikkelt zichzelf niet alleen in de klas. We investeren in de bibliotheken en buurthuizen als verlengstuk van de school, met gratis huiswerkbegeleiding en culturele activiteiten. Zo creëren we een rijke en ondersteunende leeromgeving in de eigen buurt.
- **We veranderen de aanpak van leerplicht naar leerrecht.** We stappen af van de bestraffende benadering van schoolverzuim. De leerplichtambtenaar wordt een ondersteunende consulent die samen met gezin en school zoekt naar oplossingen. De vraag is niet langer 'waarom was je er niet?', maar 'wat heb jij nodig om er wél te kunnen zijn?'
- **We garanderen fijn en betrouwbaar leerlingenvervoer.** De reis naar een passende school mag nooit een dagelijkse bron van stress en onzekerheid zijn. We stoppen met de aanbestedingen waarbij alleen de laagste prijs telt, wat nu leidt tot onredelijk lange reistijden, steeds wisselende chauffeurs en overvolle busjes. De gemeente stelt een maximale reistijd per kind in en kiest voor kleinschalig vervoer in vaste, kleine groepen, omdat rust en voorspelbaarheid voor deze kinderen geen luxe zijn, maar een noodzaak. De eigen bijdrage voor ouders schaffen we volledig af. De toegang tot passend onderwijs is namelijk een recht, en het vervoer dat daarvoor nodig is, is een publieke taak die we met zorg en waardigheid uitvoeren.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **De vakdocent keert terug: ademruimte voor de leraar, topkwaliteit voor het kind.** We vragen van onze basisschoollerares dat ze alleskunnende zijn: pedagogen, taalexperts, rekenwonders, en óók nog gym- en muziekdocent. Dit leidt tot een onhoudbare werkdruk en zorgt ervoor dat creatieve en sportieve vakken, die essentieel zijn voor de ontwikkeling van een kind, er vaak bij inschieten. Wij kiezen ervoor om de vakdocent weer in ere te herstellen. Een professionele gym- of muzieklerkracht ontlast niet alleen de groepslerkracht, die zo weer ademruimte krijgt voor de kerntaken, maar garandeert ook dat ieder kind met passie en vakkennis de liefde voor bewegen en muziek bijgebracht krijgt.

Een veilige en gezonde plek om op te groeien

Een kind moet zorgeloos kunnen opgroeien in een omgeving die veilig, gezond en uitdagend is. Een stad waar je kunt ravotten in het groen, waar je kunt sporten met je vrienden zonder dat het iets kost en waar je als jongere een eigen plek hebt om samen te komen. De realiteit in Maastricht is echter dat de openbare ruimte steeds meer wordt ingericht voor de commercie, de toerist en de auto.

De veiligheid van onze kinderen delft hierbij het onderspit: (basis)schoolgebouwen kampen met achterstallig onderhoud, schoolpleinen zijn vaak onveilig door versleten speeltoestellen en de verkeersdruk rondom scholen is de dagelijkse norm.

Tegelijkertijd verouderen of verdwijnen speeltuinen in de wijk, moeten trapveldjes plaatsmaken voor parkeerplaatsen en is er een schreeuwend tekort aan laagdrempelige, niet-commerciële ontmoetingsplekken voor jongeren. Terwijl miljoenen worden besteed aan de herinrichting van het centrum, is er de afgelopen jaren bezuinigd op het onderhoud van onze scholen en worden de voorzieningen voor kinderen en jongeren in de wijken vergeten. De SP kiest ervoor om te investeren in de leefbaarheid én veiligheid van de wijken en de publieke ruimte terug te geven aan haar jongste inwoners.

- **We brengen sport en cultuur actief naar de wijken.** Meedoen is meer dan alleen het betalen van contributie; het gaat om laagdrempelige toegang in je eigen buurt. Daarom zetten we 'wijkcultuurcoaches' en 'buurtsportleiders' in die in de wijken zélf gratis trainingen en creatieve workshops organiseren voor de jeugd. We stoppen met het centraliseren van voorzieningen en investeren in een levendig aanbod op fiets- en loopafstand, zodat elk kind, in elke wijk, zijn of haar talent kan ontdekken.
- **We realiseren mobiele jeugdhonken en pop-up sportplekken.** Niet elke wijk heeft direct ruimte voor een groot jongerencentrum. Daarom introduceren we een 'JOP-bus' (Jongeren Ontmoetingsplek): een omgebouwde bus, beheerd door jongerenwerkers, die als mobiel jeugdhonk verschillende wijken aandoet. In de zomermaanden organiseren we pop-up sportevenementen op pleinen en in parken, met gratis toegankelijke clinics in bijvoorbeeld skaten, freerunning of straatvoetbal.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We investeren in avontuurlijke en generatie-verbindende speelplekken.** We vervangen de standaard speeltoestellen door uitdagende, natuurlijke speeltuinen die de fantasie prikkelen en waar je vies mag worden. Daarnaast creëren we 'intergenerationele parken' waar speeltoestellen voor kinderen worden gecombineerd met openbare fitnessapparatuur voor ouderen. Zo worden dit ontmoetingsplekken voor de hele buurt, van jong tot oud.

Van inspraak voor de vorm naar invloed in de praktijk

Te lang is de stem van jongeren in Maastricht behandeld als een leuke extra voor de fotomomentjes met de raad en de wethouder, een verplicht nummer in het participatiecircus. Een kinderraad die mag meepraten over de kleur van een prullenbak, of een jongerenpanel dat eenmalig een advies mag uitbrengen dat vervolgens in een diepe la verdwijnt. Voor de SP is dit onacceptabel. Jongeren zijn geen burgers-in-wording, maar burgers van nu. Hun perspectief op de stad is uniek en onmisbaar. De keuzes die volwassenen vandaag maken, raken de jongeren van nu het hardst in de toekomst. Het is daarom onze plicht om met hen rekening te houden; dat heet goed en verantwoord voorouderschap. Een échte stem geven betekent dat we structuren bouwen die invloed garanderen en macht delen. We stoppen met symbolische inspraak en kiezen voor serieus democratisch partnerschap.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We geven jongeren een échte stem in onze stad.** We zorgen ervoor dat de Kinderraad en de opnieuw op te richten Jongerenraad niet alleen voor de vorm bestaan, maar een serieuze, adviserende rol krijgen bij al het beleid dat hen aangaat. Het college wordt daarom verplicht om op elk advies te reageren volgens het 'pas toe of leg uit'-principe, zodat de stem van jongeren nooit meer vrijblijvend is.
- **We stellen een eigen 'Jongerenbudget' beschikbaar.** De Jongerenraad krijgt een eigen, jaarlijks budget waarover zij zelf de volledige zeggenschap hebben. Met dit geld kunnen zij zelf initiatieven in de stad financieren die zij belangrijk vinden, zoals een lokaal muziekfestival, een sporttoernooi of een maatschappelijk project in de wijk. Zo leren jongeren niet alleen adviseren, maar ook beslissen en verantwoordelijkheid dragen.
- **We investeren in democratische kennis en vaardigheden op school.** Om mee te kunnen praten, moet je weten hoe het spel werkt. De gemeente gaat, in samenwerking met scholen, actief investeren in politiek onderwijs en burgerschap. We organiseren gastlessen van raadsleden en workshops over debatteren en het democratisch proces, zodat jongeren de kennis en het zelfvertrouwen krijgen om hun stem effectief te laten horen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We organiseren een jaarlijks Kindervragenuur in de raad.** Het Kindervragenuur is een jaarlijks evenement in de Tweede Kamer waarbij kinderen uit groep 7 en 8 de kans krijgen om ministers direct te ondervragen over onderwerpen die zij zelf belangrijk vinden, van pesten tot het klimaat. Wij introduceren een Maastrichtse versie in onze eigen raadzaal: op de 'Dag van de Jonge Democratie' nemen de Kinderraad en Jongerenraad de stoelen van de raadsleden over en onderwerpen ze de wethouders aan een kritisch vragenuur. In plaats van een abstract debat, zorgen we voor een levendige en scherpe dialoog waarin het stadsbestuur direct en in begrijpelijke taal antwoord moet geven op de vragen en voorstellen die leven onder de jeugd in onze stad.

CONCLUSIE

De manier waarop een stad omgaat met haar kinderen, is de eerlijkste graadmeter voor haar sociale en morele gezondheid. In Maastricht is de uitkomst van die meting al jaren pijnlijk en onacceptabel. De diepe kloof in kansen, jarenlange desinvestering en achterstanden in verduurzaming en onderhoud, het gebrek aan veilige speelplekken en de symbolische inspraak voor jongeren zijn geen onvermijdelijke feiten, maar het directe resultaat van politieke keuzes. Keuzes die de glans van de gevels belangrijker vonden dan de fundamenten van onze toekomst. Keuzes die investeerden in prestigeprojecten voor de bühne, terwijl ze bezuinigden op de basisvoorzieningen die het leven van onze kinderen en gezinnen daadwerkelijk beter maken.

De SP kiest voor een radicale koersbreuk. Wij kiezen voor een stad die de belofte aan haar kinderen wél nakomt. Een beleid gebaseerd op menselijke waardigheid, bestaanszekerheid en het diepe geloof in het talent van ieder kind, ongeacht zijn of haar achtergrond. Onze strijd is er een voor een stad waarin geen enkel kind met een lege maag in de klas zit, waar elke jongere een veilige plek heeft om samen te komen en waar de stem van de jeugd niet wordt genegeerd, maar juist wordt versterkt.

Samen met ouders, leerkrachten, jongerenwerkers en de jongeren zelf bouwen we aan een stad waar we de welvaart eerlijk investeren in de generatie van morgen. Geen vage beloftes meer, maar een beleid dat écht werkt voor de mensen die onze toekomst dragen. Samen staan we sterk, voor een solidair en menswaardig Maastricht waarin ieder kind de kans krijgt om tot bloei te komen.

MAKE
CULTURE
AFFORDABLE

HOOFDSTUK 6 ONZE CULTUUR IS GEEN LUXE, MAAR ZUURSTOF VOOR DE STAD

INLEIDING

Kunst en cultuur zijn het kloppend hart van Maastricht. Ze geven kleur aan ons leven, vormen onze identiteit en bieden ruimte voor ontmoeting, verbeelding en kritiek. In een stad als de onze – met haar gelaagde geschiedenis, haar internationale karakter en haar unieke mix van 'sjiek en sjoen' naast rauwe vrijplaatsen – is cultuur veel meer dan alleen vermaak. Het is de spiegel waarin we onszelf zien, de motor voor vernieuwing en de lijm die onze gemeenschap bij elkaar houdt. Maar dit kloppend hart staat onder druk.

Decennialang commercieel beleid heeft ook hier zijn sporen nagelaten: subsidies zijn verschaald, de focus is verschoven naar economisch rendement en de commerciële druk van projectontwikkelaars dreigt de creatieve ziel van onze stad te verstikken. De SP weigert te accepteren dat onze kunst en cultuur worden gereduceerd tot een verdienmodel of een luxeartikel voor een kleine bovenlaag. Voor ons is cultuur een publieke voorziening, net zo essentieel als goede zorg of betaalbaar wonen. Het is de zuurstof voor een gezonde, democratische en solidaire samenleving. Een samenleving waarin een fanfare net zo belangrijk is als een filharmonisch orkest, waar een graffitikunstenaar evenveel respect verdient als een gevestigde schilder, en waar de rafelranden niet worden weggepoetst, maar gekoesterd als broedplaatsen voor de toekomst. Wij kiezen voor een cultuurbeleid dat investeert in mensen, niet in stenen, dat vrijheid en experiment omarmt, en dat ervoor zorgt dat iedereen, ongeacht afkomst of inkomen, kan meedoen, meegenieten en meebouwen in onze stad.

Cultuur is van en voor ons allemaal

In een rechtvaardige stad is cultuur geen voorrecht voor enkelen, maar een basisrecht voor iedereen. Helaas zien we in Maastricht een groeiende kloof: aan de ene kant prestigieuze evenementen en instellingen waarvoor een duur kaartje nodig is, en aan de andere kant een grote groep mensen voor wie de drempel – financieel of sociaal – te hoog wordt gemaakt. Cultuur wordt zo een afspiegeling van de ongelijkheid in de stad, in plaats van een brug die mensen verbindt. De SP vindt dat onacceptabel. Wij geloven namelijk écht in de verbindende en emanciperende kracht van kunst. Het versterkt het 'wij-gevoel', biedt nieuwe perspectieven en geeft mensen de kans om hun talenten te ontdekken en zichzelf te ontplooiën. Daarom moet de gemeente een actieve rol spelen om elke drempel te slechten en ervoor te zorgen dat het culturele aanbod net zo divers is als onze stad zelf.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We maken cultuur gratis toegankelijk voor jongeren en minima.** Om cultuurdeelname te garanderen, maken we musea en culturele instellingen gratis voor iedereen onder de 18 jaar en voor mensen met een inkomen tot 140 procent van het sociaal minimum. Kinderen en jongeren moeten via school minimaal twee keer per jaar gratis een film, concert of theatervoorstelling kunnen bezoeken.
- **We stellen toegankelijkheid als harde voorwaarde voor subsidie.** Subsidie is gemeenschapsgeld en moet dus ten goede komen aan de hele gemeenschap. Culturele instellingen en evenementen die subsidie ontvangen, worden verplicht om een deel van hun aanbod betaalbaar en toegankelijk te maken voor de lagere inkomensgroepen en mensen met een handicap, bijvoorbeeld door samenwerkingen zoals die tussen het Theater aan het Vrijthof en de Quiet Community en Stichting Samen Onbeperkt.
- **We versterken cultuureducatie in het onderwijs en de wijken.** Creatieve ontwikkeling is net zo belangrijk als cognitieve vorming. We investeren structureel in cultuureducatie op alle scholen, van basisschool tot MBO. Daarnaast stimuleren we wijkgerichte culturele projecten, zodat kunst en cultuur niet alleen in het centrum, maar in de hele stad zichtbaar en voelbaar zijn.
- **We geven Centre Céramique terug aan de Maastrichtenaren.** Een échte culturele huiskamer kan niet worden overgelaten aan de grillen van de markt. Daarom brengen wij de bibliotheek weer volledig terug in gemeentelijke handen. We stoppen de sluipende commercialisering; het is onacceptabel dat je voor een kop koffie de hoofdprijs betaalt aan een commerciële keten. Wij zorgen daarom niet alleen voor de nodige middelen en ruimere openingstijden, juist ook in de avonduren, maar introduceren ook gratis koffie-uren, speciaal voor ouderen en Maastrichtenaren met een smalle beurs. Zo wordt onze stadsbibliothek weer een écht laagdrempelige en bruisende ontmoetingsplek voor iedereen.
- **We koesteren en beschermen ons materieel en immaterieel erfgoed.** Maastricht is de tweede monumentenstad van Nederland, met unieke tradities als carnaval en de Heiligdomsvaart. Wij zorgen voor structurele ondersteuning om dit erfgoed te beschermen, te onderhouden en levend door te geven aan volgende generaties, omdat het de ziel en het verhaal van onze stad vormt.

Geef de Rafelranden de ruimte!

Een stad leeft, ze schuurt. Ze heeft plekken nodig die niet zijn gladgestreken door commercie en gladde city marketing. Plekken waar geëxperimenteerd kan worden, waar nieuwe ideeën ontstaan en waar tegencultuur een stem krijgt. Dit zijn de creatieve vrijplaatsen, de broedplaatsen, de rafelranden. Plekken als het Landbouwbelang zijn geen rommel die opgeruimd moet worden, maar de culturele motoren en de kraamkamers van vernieuwing. Juist deze cruciale plekken staan onder enorme druk door de nietsontziende opmars van projectontwikkelaars en de stijgende vastgoedprijzen. De SP kiest onvoorwaardelijk voor het behoud van deze creatieve longen. Winstbejag mag nooit de boventoon voeren boven de culturele en maatschappelijke waarde die hier wordt gecreëerd.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We verankeren de bescherming van broedplaatsen in het gemeentelijk beleid.** Creatieve vrijplaatsen krijgen een vaste, juridische status in het stadsbeleid. We stoppen met het wegzetten van deze plekken als 'tijdelijk' en zorgen voor langdurige zekerheid, zodat ze kunnen groeien en bloeien, bijvoorbeeld in de al jaren leegstaande Timmerfabriek of ander leegstaand gemeentelijk vastgoed. De gemeente dient zich maximaal in te spannen om deze initiatieven een betaalbare en goed toegankelijk thuis te bieden.
- **We verplichten projectontwikkelaars om ruimte te maken voor cultuur.** Bij elke grote nieuwe stadsontwikkeling worden projectontwikkelaars verplicht om een percentage van de ruimte te reserveren voor betaalbare ateliers, werkplaatsen en niet-commerciële culturele initiatieven. Zo bouwen we geen steriele woonwijken, maar levendige gemeenschappen.
- **We garanderen een volwaardige nieuwe plek voor de gemeenschap van het Landbouwbelang.** Het is doodzonde dat het Landbouwbelang moet wijken. Voordat er ook maar één schop de grond in gaat, garanderen we dat er een concrete, betaalbare en geschikte alternatieve locatie is gevonden voor alle meer dan veertig organisaties en bewoners, zodat hun onschatbare werk kan worden voortgezet.
- **We zetten leegstaand vastgoed actief in voor kunstenaars en makers.** De gemeente neemt de regie in het betaalbaar maken en beschikbaar stellen van leegstaande panden aan kunstenaars, startende makers en culturele initiatieven. Zo bestrijden we leegstand en geven we de creatieve sector letterlijk de ruimte.
- **We creëren meer legale plekken voor graffiti en street art.** Kunst hoort niet alleen in een museum, maar ook op straat. We wijzen in overleg met de scene meer permanente, legale plekken aan waar street artists hun werk kunnen tonen. Dit erkent de kunstvorm en voorkomt dat creativiteit wordt weggepoetst.

Van fanfare tot festival: cultuur is het kloppend hart van onze wijken

De ware culturele rijkdom van Maastricht huist niet alleen in de grote, prestigieuze instellingen, maar juist in de haarvaten van onze wijken. Het is de 'alledaagse cultuur', gedragen door de passie van duizenden vrijwilligers. Het zijn de harmonieën en fanfares die de straten vullen met muziek, de amateur-toneelgroepen die verhalen tot leven brengen en de buurtfeesten die mensen samenbrengen. Deze verenigingen zijn de sociale lijm van onze gemeenschap: ze versterken de sociale samenhang, geven mensen de kans om zichzelf te uiten en dragen bij aan een gevoel van trots en verbondenheid. Te lang heeft het beleid zich gericht op het centrum en de zogenoemde hoge cultuur, terwijl deze onmisbare ruggengraat van onze stad te weinig erkenning en ondersteuning krijgt. De SP kiest ervoor om juist deze cultuur, die zo diep geworteld is in onze gemeenschap, te koesteren en te versterken.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We zorgen voor structurele en langjarige steun voor amateurverenigingen.** Muziekkorpsen, toneelverenigingen, koren en andere vormen van vrijetijdskunst verdienen zekerheid. We stappen af van onzekere, eenmalige subsidies en gaan over op langjarige ondersteuning, zodat verenigingen kunnen bouwen aan de toekomst.
- **We garanderen betaalbare repetitie- en uitvoeringsruimtes in de wijken.** Veel verenigingen worstelen met het vinden van betaalbare locaties. De gemeente neemt de verantwoordelijkheid om in elke wijk te zorgen voor voldoende en betaalbare repetitie- en uitvoeringsruimtes, bijvoorbeeld in buurthuizen of leegstaande scholen.
- **We brengen professionele kunst en amateurkunst met elkaar in verbinding.** We stimuleren actieve samenwerkingen tussen professionele instellingen en amateurverenigingen. Denk aan professionele muzikanten die workshops geven bij een fanfare, of een theatergezelschap dat samenwerkt met een lokaal toneelstuk. Zo versterken we elkaar en delen we kennis en inspiratie.
- **We koesteren de samenwerking tussen cultuur en zorg.** Cultuur kan een krachtig middel zijn voor welzijn en gezondheid. We ondersteunen initiatieven waarbij kunst wordt ingezet in de zorg, bijvoorbeeld door "museumbezoek op doktersrecept" te faciliteren of door culturele activiteiten te organiseren in verzorgingshuizen.
- **We brengen cultuur actief naar de mensen toe.** Cultuur moet niet iets zijn waar je naartoe moet, het moet ook zijn waar je bent. We investeren in wijkgerichte initiatieven, buurtfestivals en mobiele podia die kunst en cultuur letterlijk de wijken in brengen, met speciale aandacht voor de buurten waar het aanbod nu het kleinst is.

Een podium voor de volgende generatie

Een stad die haar jeugd geen plek geeft, heeft geen toekomst. Een vitaal cultureel klimaat wordt gedragen door vernieuwing, door de energie van jongeren en door alternatieve scènes die de gevestigde orde uitdagen. In Maastricht, met haar vele kunstopleidingen en internationale studenten, borrelt en bruist een enorme creatieve potentie. Toch krijgt deze generatie te weinig ruimte en erkenning. De SP wil dat Maastricht een stad is waar jong talent niet alleen wordt opgeleid, maar ook wil blijven. Dat vraagt om een beleid dat investeert in jongerencultuur, van urban sports tot elektronische muziek, en dat jongeren serieus neemt als volwaardige gesprekspartners.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We versterken de positie van de Muziekgieterij als poppodium van de Euregio.** De Muziekgieterij is goud waard voor de stad en haar jongeren. We zorgen voor structurele financiële zekerheid en ondersteunen de verdere groei, zodat het een onmisbare plek blijft voor concerten, feesten en talentontwikkeling.
- **We investeren in urban culture en urban sports.** We erkennen de culturele waarde van scènes als hiphop, skateboarden en freerunning. De gemeente investeert actief in de aanleg en het onderhoud van skateparken, legale graffitimuren en andere faciliteiten, in nauwe samenwerking met de beoefenaars zelf.
- **We zorgen voor voldoende betaalbare repetitie- en expositieruimtes.** Jonge makers en muzikanten struikelen nu over een gebrek aan betaalbare ruimte. De gemeente brengt de behoefte in kaart en creëert actief nieuwe, betaalbare ateliers, oefenruimtes en laagdrempelige expositieplekken.
- **We versterken de band tussen de stad en de kunstopleidingen.** Het is onacceptabel dat het talent van de Toneelacademie, het Conservatorium en de kunstacademies zo weinig zichtbaar is in de stad. We stimuleren actieve samenwerkingen, bieden afstudeerders een podium en zorgen ervoor dat hun creatieve energie de hele stad inspireert en geven hen een rol bij het aanpakken en oplossen van maatschappelijke vraagstukken.
- **We geven jongeren een vaste stem in het cultuurbeleid.** We richten een jongerenadviesraad voor cultuur op die het stadsbestuur gevraagd en ongevraagd adviseert. Zo zorgen we ervoor dat het beleid aansluit bij de leefwereld en de wensen van de volgende generatie makers en publiek.

Voor een collectief museumlandschap

Maastricht is rijk aan bijzondere musea, van het Bonnefantenmuseum en het Natuurhistorisch Museum, tot unieke plekken als het Drukkunstmuseum en Marres. Deze instellingen zijn de schatkamers van ons verleden, de spiegels van ons heden en de vensters op onze gezamenlijke toekomst. Ze behoren tot ons collectieve geheugen. Maar door jarenlange bezuinigingen en een beleid dat is doordrenkt met de logica van de markt, worden musea gedwongen om met elkaar te concurreren om schaarse subsidies en bezoekers. Ze opereren te vaak als geïsoleerde eilanden in een culturele archipel, en worden gedwongen om zich te richten op overleven in plaats van op hun cruciale maatschappelijke taak. De SP breekt ook voor onze musea radicaal met deze concurrentielogica. Wij geloven dat cultuur moet verbinden, niet verdelen. Daarom kiezen we voor een beleid dat samenwerking beloont en onze musea weer teruggeeft aan de gemeenschap.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We maken subsidie afhankelijk van samenwerking.** Publieke steun wordt in de toekomst alleen nog verleend als culturele instellingen aantoonbaar samenwerken. Dit is geen bezuiniging, maar een prikkel om krachten te bundelen, kennis te delen en gezamenlijk een sterker, efficiënter en aantrekkelijker aanbod te creëren dat elkaar versterkt in plaats van beconcurrert.
- **We stimuleren één Euregionaal museumnetwerk.** We ondersteunen actief de samenwerking tussen Maastrichtse musea en instellingen in steden als Aken, Luik en Hasselt. Dit doen we door gezamenlijke marketing en ticket-initiatieven te faciliteren, zodat we meer cultuurtoeristen aantrekken en de culturele uitwisseling in onze grensregio versterken.
- **We zetten in op een gezamenlijke visie op educatie en bereik.** Onze musea hebben een belangrijke educatieve taak. We stimuleren hen om educatieve programma's te verbinden en gezamenlijk op te trekken in het bereiken van een diverser publiek, met speciale aandacht voor toegankelijkheid voor iedereen, jong en oud.
- **We koesteren de diversiteit van het museale landschap.** Samenwerking mag niet ten koste gaan van de unieke identiteit van elk museum. We zorgen ervoor dat ook de kleinere, specialistische musea en erfgoedlocaties, zoals het Fotomuseum en de schatkamers, de steun krijgen die ze verdienen om hun belangrijke werk voort te zetten.
- **We positioneren musea als open huizen voor de stad.** Een museum is geen ivoren toren, maar een plek voor en van de gemeenschap. We stimuleren musea om nog meer de verbinding te zoeken met de stad en haar inwoners, door tentoonstellingen te maken die relevant zijn voor alle Maastrichtenaren en door hun deuren vaker open te zetten voor debat, ontmoeting en reflectie.

CONCLUSIE

Kunst en cultuur zijn de ziel van onze stad. Ze zijn de uitdrukking van wie we zijn, de dromen die we hebben en de kritische vragen die we durven te stellen. De SP staat voor een Maastricht waarin die ziel niet te koop is. Waarin cultuur geen marketinginstrument is, maar een fundamenteel recht voor iedereen. Wij strijden voor een stad waar iedereen kan meedoen, meebelevend en mee creëren – of je nu naar de TEFAF of Marres gaat, trompet speelt in een fanfare of je eerste mural schildert op een oud fabriekspand. Van Beethoven tot beatbox, van Vrijthof tot Landbouwbelaag.

Dit is geen abstracte toekomstdroom, maar een concrete politieke keuze. Een keuze tegen de verschraving door de markt en voor de rijkdom van onze collectieve verbeelding. Een keuze voor een beleid dat ruimte geeft, vrijheid beschermt en investeert in de creatieve kracht van alle Maastrichtenaren. Samen maken we van Maastricht een stad waar cultuur niet alleen te bewonderen is, maar waar ze leeft, ademt en van ons allemaal is.

HOOFDSTUK 7 VOOR EEN SCHONE EN GEZONDE STAD

INLEIDING

Het recht op een gezonde leefomgeving en een schone stad klinkt als een vanzelfsprekendheid, maar is dat in Maastricht momenteel allesbehalve. Hoewel de luchtkwaliteit verbeterd is, zuchten onze stad en haar inwoners nog steeds onder de last van luchtvervuiling, waterverontreiniging, hittestress en verkeersoverlast. Het zijn de mensen in onze volkswijken, spelende kinderen bij drukke wegen en ouderen in slecht geïsoleerde woningen die de rekening gepresenteerd krijgen van een beleid dat te lang de verkeerde prioriteiten heeft gesteld. Dit is niet alleen onrechtvaardig, het is een fundamentele schending van de solidariteit in onze stad. De SP kiest daarom voor een radicale omslag. Wij kiezen voor een stad waar de gezondheid van mensen en de natuur vooropstaat, niet de winsten van projectontwikkelaars en grote vervuilers. Schouder aan schouder met bewonerscomités, de Fietsersbond en Milieudefensie, CNME en IVN strijden wij voor een Maastricht dat ademt, leeft en duurzaam te bewonen is voor ons allemaal.

Schone lucht als basisrecht voor iedereen

Maastricht is een prachtige stad, maar op te veel plekken maakt de lucht ons letterlijk ziek. Jaarlijks sterven er Maastrichtenaren door de gevolgen van vervuilde lucht. Dit zijn geen onbekende vreemden, dit zijn onze burens, vrienden en familieleden. Langs de Kennedybrug, de Bosscherweg, Prins Bisschopssingel, de Viaductweg, de Nobellaan en de Hertogsingel worden de gezondheidsnormen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) structureel overschreden. Dit mag volgens de SP geen ver-van-je-bedshow zijn die wordt weggemoffeld in de stedelijke gemiddelden; het is een directe bedreiging voor de volksgezondheid die een harde en eerlijke aanpak vereist. Wij willen niet langer accepteren dat de gezondheid van duizenden inwoners wordt opgeofferd ten bate van de winsten van vervuilers en een autovolle binnenstad. De tijd van ervan weten zonder ernaar te handelen is wat de SP betreft écht voorbij.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We maken een nieuw Schone Luchtplan op basis van de WHO-normen.** De huidige Europese normen voor luchtkwaliteit zijn te zwak en beschermen de gezondheid van ons als Maastrichtenaren onvoldoende. Daarom stellen wij een nieuw, lokaal Schone Luchtplan op dat de veel strengere advieswaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) als bindende ondergrens hanteert. Gezondheid is niet onderhandelbaar, dus kiezen wij voor de wetenschappelijk best onderbouwde normen.
- **We stoppen direct met bouwen op ongezonde plekken.** Het is volgens de SP onacceptabel dat er nog steeds nieuwe woningen, scholen of zorgcentra worden gepland op locaties met ernstige luchtvervuiling, zoals langs drukke verkeersaders. De SP kiest in plaats daarvan principieel voor de gezondheid van mensen, die altijd boven de winst van projectontwikkelaars gaat. We stoppen daarom per direct met het verlenen van vergunningen voor nieuwbouw op plekken die door de GGD als ongezond worden bestempeld.
- **We dringen het autoverkeer terug in de hele stad en optimaliseren het OV.** De belangrijkste bron van luchtvervuiling in de stad is het verkeer; minder auto's en vrachtwagens betekent direct schonere lucht. We maken de keuze voor de auto overbodig door massaal te investeren in een betrouwbaar, frequent, goed onderhouden, en betaalbaar openbaar vervoer en zorgen voor meer park & ride voorzieningen aan de randen van onze stad. Tegelijkertijd creëren we meer autoluwe en autovrije zones (waaronder het Centrum) en leggen we veilige, snelle fietsroutes aan door de hele stad. Aan de randen van de stad bouwen we wij voldoende Park & Ride faciliteiten.
- **We gaan de luchtkwaliteit op wijkniveau vaker en scherper meten.** De huidige officiële metingen geven een vertekend beeld, omdat ze de structurele vervuiling op straat- en wijkniveau verdoezelen. Wij willen een fijnmazig netwerk van meetpunten, juist op plekken waar veel mensen wonen, werken en naar school gaan, zodat we precies weten waar de problemen zitten. Deze data worden openbaar en in realtime beschikbaar voor iedereen, want transparantie is de eerste stap naar effectief beleid.
- **Voor schone lucht in onze wijken: een slimme aanpak van houtstook.** De rook van houtkachels en vuurkorven draagt in woonwijken aanzienlijk bij aan de hoeveelheid schadelijk fijnstof, zeker op windstille dagen. We voeren daarom 'stookalerts' in bij ongunstig weer en zetten in op voorlichting over de gezondheidsrisico's. Daarnaast helpen we mensen de overstap te maken naar schone alternatieven via een gemeentelijke subsidieregeling.

Een schone én veilige Maas

De klimaatcrisis staat niet aan de deur te kloppen, maar ze staat al in de woonkamer. Extreme regenval zet onze kades en wijken onder druk, terwijl periodes van droogte onze natuur en drinkwatervoorziening bedreigen. De Maas en de Jeker, de levensaders van onze stad, kampen met vervuiling door industriële lozingen en verouderde riolering. We kunnen niet langer wachten op maatregelen van de Provincie of het Rijk. Onze veiligheid en waterkwaliteit vereisen nu actie, met name in kwetsbare wijken als het Jekerdal, het Heugemerveld, Heugem en Randwyck. We moeten investeren in een klimaatrobuuste stad die water niet als vijand ziet, maar als een bondgenoot

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We pakken het verouderde rioolstelsel en het afkoppelen van regenwater versneld aan, zodat onze straten en kelders droog blijven bij hevige buien.** Bij hevige regenval raakt ons verouderde rioolstelsel overbelast, wat leidt tot wateroverlast op straat en in kelders. Door schoon regenwater af te koppelen en lokaal in de bodem te laten zakken, verlagen we de druk op het riool en vullen we tegelijk het grondwater aan. Dit vraagt om een versnelde investering in de modernisering van de riolering, met voorrang voor de meest kwetsbare wijken.
- **We maken een einde aan vervuiling van onze rivieren door strenge controle op industriële lozingen en het herstel van natuurvriendelijke oevers.** De waterkwaliteit van de Maas en de Jeker is onvoldoende door industriële lozingen en vervuilingen vanaf het land. Dit grensoverschrijdende probleem pakken we, met name in het Maasdal tussen Luik en Maastricht, gezamenlijk aan. We werken samen en delen informatie over industriële ontwikkelingen en de benodigde maatregelen. Ook voeren we een zerotolerancebeleid in met strenge controles en handhaving voor vervuilers. Tegelijkertijd herstellen we natuurvriendelijke, begroeide oevers die als een natuurlijk filter werken en de biodiversiteit versterken.
- **We beveiligen en verhogen de dijken op kwetsbare plekken zoals Heugem en Randwyck om inwoners te beschermen tegen hoogwater.** Door klimaatverandering neemt de kans op extreme overstromingen van de Maas toe, waardoor de huidige dijken op kwetsbare plekken niet meer volstaan. Om de veiligheid van onze inwoners te garanderen, investeren we proactief in het versterken en ophogen van de dijken op strategische locaties zoals Heugem en Randwyck. We wachten niet op een ramp, maar beschermen onze stad nu tegen het water van de toekomst.
- **We creëren meer ruimte in de stad door vergroening, de aanleg van wadi's en open waterbergingen om overstromingen en hittestress tegen te gaan.** Een stad van steen en asfalt kan geen water opnemen, wat bijdraagt aan wateroverlast en hittestress in de zomer. We transformeren Maastricht naar een 'sponsstad' door meer ruimte voor groen, wadi's en waterdoorlatende oppervlakken te creëren. Zo kan regenwater in de bodem zakken, wat het riool ontlast, droogte tegengaat en voor natuurlijke verkoeling zorgt.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We investeren in klimaatrobuuste wijken, waarbij we samen met waterschappen en burgers slimme oplossingen voor wateropvang en -hergebruik realiseren.** Klimaatadaptatie is een gezamenlijke opgave die we op wijkniveau moeten aanpakken, samen met bewoners en experts. De gemeente neemt de regie in de samenwerking met het waterschap en stimuleert bewonersinitiatieven zoals het onttegenen van tuinen en de aanleg van groene daken. Zo creëren we klimaat robuuste wijken en versterken we tegelijkertijd de gemeenschapszin.

Een openbare ruimte voor en van ons allemaal

Onze stad is in de afgelopen jaren steeds meer naar binnen gekeerd en is veranderd een plek van commercie en consumptie. De gratis en laagdrempelige ontmoetingsplekken verdwijnen in rap tempo. Een bankje om op uit te rusten, een veilige speeltuin voor de kinderen of een schone openbare wc worden steeds zeldzamer. De SP wil de openbare ruimte terugwinnen voor de Maastrichtenaren. Parken, pleinen en straten zijn geen verdienmodel, maar het hart van onze gemeenschap. Het zijn de plekken waar we samenkomen, ontspannen en leven. Daarom investeren we in ruimte voor ontmoeting, spel en recreatie, en ondersteunen we burgerinitiatieven die onze leefomgeving versterken écht structureel, niet met eenmalige subsidies.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We plaatsen aangename zitplekken, schone toiletten en natuurspeelplaatsen, waarbij geen bestaande speeltuin meer verdwijnt.** De openbare ruimte is steeds commerciëler geworden, waardoor er minder plekken zijn waar je gratis en prettig kunt verblijven. Wij investeren daarom in de basisvoorzieningen die een stad leefbaar maken: meer bankjes om op uit te rusten, schone openbare toiletten en veilige natuurspeelplaatsen. Bestaande speeltuinen worden niet langer weggehaald, maar gekoesterd, gerenoveerd en bijgebouwd.
- **We richten parken en publieke buitenruimtes in voor recreatie, ontspanning en sport.** Onze parken en pleinen moeten uitnodigende plekken zijn voor alle Maastrichtenaren, niet alleen om doorheen te lopen. We richten deze ruimtes daarom actief in voor laagdrempelige recreatie, zodat er volop plek is voor een picknick, een barbecue met vrienden of sportactiviteiten. Zo maken we van onze publieke ruimte een verlengstuk van ieders huiskamer.
- **We voorzien in structurele financiële middelen voor inwonerparticipatie en groene organisaties.** Inwoners en lokale organisaties hebben vaak de beste ideeën voor hun eigen leefomgeving, maar worden nu nog afgescheept met een lappendeken van eenmalige subsidies. Wij kiezen voor een structurele samenwerking en bieden stabiele, meerjarige financiële steun aan burgerinitiatieven en groene organisaties als het CNME. Zo bouwen we samen aan een sterkere gemeenschap en een groenere stad.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We zetten stevig in op het bevorderen van de biodiversiteit in onze stad.** Een gezonde leefomgeving is er niet alleen voor mensen, maar ook voor planten en dieren, die cruciaal zijn voor een ecologisch evenwicht. Bij elke herinrichting van de openbare ruimte wordt het bevorderen van de biodiversiteit daarom een vast onderdeel van het plan. Met concrete maatregelen zoals het plaatsen van bijenhôtels, vleermuiskasten en het zaaien van inheemse bloemen, versterken we de natuur in de stad.
- **We koesteren het bestaande groen en bouwen niet buiten de Molenweg.** Het groen dat Maastricht rijk is, staat onder druk door de constante drang naar uitbreiding en nieuwbouw. Wij trekken een duidelijke rode lijn om de groene longen van onze stad te beschermen. Dit betekent dat we het bestaande groen koesteren en dat er onder geen beding gebouwd mag worden buiten de Molenweg.
- **Gezondheid eerst: geen landbouwgif in onze leefomgeving.** We beschermen onze inwoners tegen glyfosaat en bestrijdingsmiddelen die de gezondheid en biodiversiteit schaden. We voeren een spuitvrije zone van minimaal 500 meter rondom woningen, scholen en kwetsbare locaties en zorgen dat in Maastricht minder teelten worden toegestaan waar veel bestrijdingsmiddelen voor nodig zijn.

De grote vervuilers gaan betalen

Het is onacceptabel dat een groot deel van onze luchtvervuiling wordt veroorzaakt door vrachtverkeer, binnenvaart en industrie, terwijl de rekening bij onze inwoners komt te liggen. Dagelijks denderen honderden vrachtwagens langs woonwijken en stoten oude binnenvaartschepen hun gif uit nabij onze huizen. Vervuiling uit de grensregio mag geen excuus zijn om zelf niets te doen; het is juist een reden om lokaal het voortouw te nemen én internationaal de samenwerking op te zoeken. Het principe is simpel: de vervuiler betaalt. We stoppen met het saneren van vervuilde grond met gemeenschapsgeld terwijl de bedrijven die het hebben veroorzaakt nog steeds winst maken.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We investeren in een sterke en onafhankelijke Omgevingsdienst die streng kan handhaven.** De huidige handhaving op milieuvervuiling schiet tekort, waardoor bedrijven te makkelijk de regels overtreden zonder gevolgen. Wij willen daarom investeren in een sterke, onafhankelijke omgevingsdienst met voldoende personeel en bevoegdheden om daadkrachtig op te treden. Alleen met een stevige toezichthouder kunnen we garanderen dat de gezondheid van onze inwoners beschermd wordt.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We nemen alle verouderde, vervuilende vergunningen opnieuw onder de loep.** Veel vervuilende bedrijven opereren nog op basis van decennia-oude vergunningen met normen die allang achterhaald zijn. De SP wil dat al deze oude vergunningen opnieuw tegen het licht worden gehouden en worden aangescherpt op basis van de nieuwste wetenschappelijke inzichten. Zo dwingen we bedrijven om te moderniseren en hun uitstoot daadwerkelijk te verminderen.
- **We verlenen geen nieuwe vergunningen meer aan grote vervuilers zonder concrete duurzaamheidsplannen.** We stoppen met het faciliteren van toekomstige vervuiling en gaan bedrijven dwingen hun verantwoordelijkheid te nemen. Daarom verlenen we geen nieuwe of verlengde vergunningen meer aan bedrijven die geen sluitend en ambitieus verduurzamingsplan kunnen overleggen. De tijd van vage beloftes is voorbij; alleen concrete, afdwingbare plannen zijn nog goed genoeg.
- **We gaan het principe dat 'de vervuiler betaalt' consequent toepassen in onze stad.** Het is onrechtvaardig dat de kosten voor het opruimen van industriële vervuiling nu vaak met gemeenschapsgeld worden betaald, terwijl de vervuiler de winsten behoudt. Wij hanteren het principe 'de vervuiler betaalt' als harde eis: de bedrijven die de vervuiling hebben veroorzaakt, zijn zelf financieel verantwoordelijk voor de sanering, bijvoorbeeld van de bodem. Zo voorkomen we dat de rekening van hun vervuiling bij de gewone Maastrichtenaar terecht komt.
- **We stimuleren een circulaire economie door hergebruik en afvalscheiding.** De beste manier om vervuiling tegen te gaan is door afval te voorkomen en grondstoffen slim te hergebruiken. De gemeente moet daarom een actieve rol spelen in het stimuleren van een circulaire economie door lokale hergebruikinitiatieven te steunen. Dit doen we door afvalscheiding voor iedereen makkelijker te maken en samen te werken met bedrijven die van afval weer een waardevolle grondstof maken.

Een klimaatrechtvaardige stad

De klimaatcrisis is óók een sociale crisis. Hittestress treft onze ouderen en zieken in slecht geïsoleerde huurwoningen het hardst. De overstap naar duurzame energie mag daarom niet leiden tot een hogere energierekening voor wie het al (bijna) niet meer kan betalen. Voor de SP is klimaatbeleid dan ook onlosmakelijk verbonden met sociale rechtvaardigheid. Daarom kiezen wij voor oplossingen die de lasten eerlijk verdelen en de baten ten goede laten komen aan onze gemeenschap. We investeren publiek in de isolatie van sociale huurwoningen en stimuleren energiecoöperaties in de wijken, zodat de winst lokaal blijft en niet naar grote energiebedrijven vloeit. Gezondheid mag namelijk nooit afhangen van de postcode van je huis.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **Weg gaan aan de slag met een massaal publiek investeringsprogramma voor de isolatie van sociale huurwoningen.** De rekening van de energietransitie mag niet terechtkomen bij de mensen met de lage en middeninkomens. Daarom starten we, met subsidies van het Rijk en de Provincie, een massaal, publiek gefinancierd programma om sociale huurwoningen versneld te isoleren en te verduurzamen. Zo verlagen we de energierekening, verhogen we het wooncomfort en bestrijden we de energiearmoede en energie onzekerheid van onze inwoners.
- **We investeren in bomen, gevelgroen en 'koelteplekken', vooral in de buurten en wijken die nu het hardst getroffen worden door hittestress.** Hittestress is een groeiend gezondheidsrisico, dat vooral ouderen en zieken in dichtbebouwde, versteende wijken treft. Bovendien leidt hittestress ertoe dat het woongenot van mensen enorm aangetast wordt. Wij kiezen ervoor om juist in de buurten die nu het hardst getroffen worden door hittestress massaal te investeren in verkoeling door de aanleg van parken, het planten van bomen en het stimuleren van gevelgroen. Daarnaast richten we openbare gebouwen zoals bibliotheken in als koele toevluchtsoorden tijdens hittegolven.
- **We richten een gemeentelijk klimaatfonds in dat de energietransitie voor iedereen betaalbaar maakt.** De overstap naar duurzame energie is duur en voor veel mensen onbetaalbaar. Om te voorkomen dat er een tweedeling ontstaat, richten we een gemeentelijk klimaatfonds op. Dit fonds wordt ingezet om de energietransitie voor alle Maastrichtenaren, ongeacht hun inkomen, haalbaar en betaalbaar te maken. We investeren in zonnepanelen op daken en buurtbatterijen.
- **We stimuleren en geven de ruimte aan wijkinitiatieven en energiecoöperaties van inwoners.** De winsten van duurzame energie moeten ten goede komen aan de gemeenschap, niet aan grote energiebedrijven. Daarom stimuleren we actief de oprichting van lokale energiecoöperaties, waarbij bewoners gezamenlijk eigenaar zijn van bijvoorbeeld zonnepanelen op hun daken. De gemeente helpt deze wijkinitiatieven met kennis, ondersteuning en het wegnemen van bureaucratische hobbels.

Mobiliteit voor mensen niet voor de markt

Jarenlange bezuinigingen en marktwerking hebben ons openbaar vervoer uitgehold. Buslijnen verdwijnen, zoals onlangs nog dreigde te gebeuren met buslijn 3, en de ritprijzen blijven maar stijgen, waardoor steeds meer mensen thuis komen te zitten of afhankelijk worden van de auto. De SP kijkt hier héél anders naar dan de meeste partijen: openbaar vervoer is voor ons geen markt, maar een publieke voorziening die de sleutel is tot een schonere, groenere en beter bereikbare stad. We kiezen voor een stad waar de parkeerplaatsen in gemeentelijke handen zijn en langzaam maar zeker steeds meer plaatsmaken voor groen en leefruimte, in plaats van de kas van Q-Park te spekken.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **De bus is van ons: voor een provinciaal vervoersbedrijf.** Jarenlange bezuinigingen en het heilig verklaren van de markt hebben ons openbaar vervoer kapotgemaakt. Commerciële vervoerders hebben maar één doel: winst maken. Dat leidt onvermijdelijk tot het schrappen van onrendabele, maar voor onze wijken onmisbare buslijnen. Daarom zal Maastricht, samen met de andere vijftien gemeenten in Zuid-Limburg, zich in het Gouvernement sterk maken voor de heropricting van één provinciaal vervoersbedrijf. Alleen een publiek bedrijf, dat niet gericht is op winst maar op dienstverlening, kan garanderen dat geen enkele wijk wordt afgesloten en dat het OV in onze stad voor iedereen betrouwbaar en betaalbaar blijft.
- **We heffen parkeerplaatsen op waar dat kan, we vergroenen, en we brengen de parkeergarages en -terreinen terug in gemeentelijke handen.** Autoparkeerplaatsen nemen kostbare publieke ruimte in die we beter kunnen gebruiken voor groen, speelplekken en ontmoeting. We geven de stad terug aan de mensen door parkeerplaatsen op te heffen en te vergroenen, en stoppen we met het weggeven van inkomsten aan commerciële partijen als Q-Park. Dit betekent concreet dat alle parkeergarages en -terreinen terugkeren in gemeentelijke handen en de vervuilende garage onder het Vrijthof sluit zodra het contract in 2030 afloopt.
- **We verhogen de inkomensnorm voor gratis openbaar vervoer naar 140 procent van het sociaal minimum.** Mobiliteit is een basisrecht, maar voor veel mensen met een lager inkomen zijn de kosten van het openbaar vervoer een drempel. De huidige regeling voor gratis OV is te beperkt en bereikt niet iedereen die het nodig heeft. Daarom verhogen wij de inkomensgrens voor gratis openbaar vervoer van 100 procent naar 140 procent van het sociaal minimum, om aan te sluiten bij de verhoging die wij ook voor de andere gemeentelijke regelingen voorstellen.
- **We zetten in op een Zero Emissiezone zónder uitzonderingen, met (financiële) steun voor het MKB bij de overstap naar schoon vervoer.** De aangekondigde Zero Emissiezone (ZES) dreigt een papieren tijger te worden door een overvloed aan uitzonderingen. Een ZES is alleen effectief als de regels voor (bijna) iedereen gelden en er geen circus van ontheffingen bestaat. De gemeente moet daarom duidelijke regels stellen, streng handhaven en onmisbare beroepsgroepen actief helpen met de overstap naar schoon vervoer. Naast de inzet van schone stadlogistiek, gaan we de binnenstad ook gefaseerd vrij maken van het overige gemotoriseerd verkeer.

CONCLUSIE

De keuzes die voor ons liggen zijn fundamenteel en bepalen de toekomst van onze stad. Gaan we door op een weg die leidt tot meer vervuiling, ongelijkheid en een ongezonde leefomgeving, of durven we radicaal te kiezen voor het welzijn van onze inwoners? Voor de SP is het antwoord helder. De plannen in dit hoofdstuk, van schone lucht en een veilige Maas tot eerlijke mobiliteit en klimaatrechtvaardigheid, vormen de bouwstenen voor een stad die haar verantwoordelijkheid neemt. Dit is geen abstracte wens, maar een concrete strijd voor een solidair en gezond Maastricht, waar mensen en natuur altijd voor de winst gaan.

HOOFDSTUK 8 EEN VEILIGE STAD VOOR IEDEREEN: KIEZEN VOOR ZORG ÉN GEZAG

INLEIDING

Veiligheid is een van de meest basale menselijke behoeften: het recht om onbezorgd over straat te kunnen, je thuis te voelen in je eigen buurt en jezelf te kunnen zijn zonder angst. Te vaak wordt het debat over veiligheid echter gekaapt door partijen die roepen om méér blauw op straat, strengere straffen en meer camera's. Een harde aanpak die zich richt op de symptomen, maar de oorzaken van onveiligheid ongemoeid laat. Deze 'Preventie met Gezag' leidt tot een stad van wantrouwen, waar kwetsbare groepen worden gecriminaliseerd en de kloof in de samenleving alleen maar groter wordt. De SP kiest voor een hele andere benadering: Preventie met Zorg. Wij geloven dat een veilige stad begint bij een rechtvaardige stad. Een stad waar mensen bestaanszekerheid hebben, waar jongeren een toekomstperspectief hebben en waar we omkijken naar elkaar. Veiligheid is voor ons geen technische kwestie van handhaving, maar een sociale opdracht. Het is een investering in mensen, in buurten en in de zorg voor de meest kwetsbaren. In dit hoofdstuk presenteren we ons plan voor een stad die niet alleen veiliger wordt op papier, maar waar iedereen zich ook daadwerkelijk veiliger voelt.

Een stad van vrijheid: bescherming voorop, voor iedereen

Echte veiligheid betekent de vrijheid om te zijn wie je bent en om je stem te laten horen, juist als die kritisch is. Een stadsbestuur dat vrijheden inperkt in naam van de veiligheid, creëert een schijnveiligheid die ten koste gaat van onze democratie en onze menselijkheid. In Maastricht zien we dat de veiligheid van vrouwen en de queer gemeenschap onder druk staat door geweld en straatintimidatie, en dat het demonstratierecht wordt bemoeilijkt door onnodige regels en drempels voor het organiseren van demonstraties. De SP staat pal voor vrijheid van onze inwoners om te zijn wie zij zijn.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We garanderen en faciliteren het demonstratierecht onvoorwaardelijk.** Het recht om te protesteren is de kanarie in de kolenmijn van de democratie. We stoppen met het onnodig bemoeilijken van demonstraties. De gemeente heeft de plicht om dit grondrecht actief te faciliteren en te beschermen, niet om het te ontmoedigen.
- **We voeren een zerotolerancebeleid voor straatintimidatie.** Iedereen, en met name vrouwen en de LHBTIQ+ gemeenschap, moet zich veilig kunnen voelen op straat. We starten een brede publiekscampagne en educatie op scholen, trainen handhavers in het herkennen en aanpakken van straatintimidatie en zorgen voor een veilige inrichting van de openbare ruimte.
- **Kraken is de oplossing, geen misdaad.** Leegstandbeheer door bewoners. In een stad met een schreeuwend woningtekort is het een gotspe dat panden jarenlang leegstaan. We stoppen de samenwerking met commerciële leegstandsbeheerders als Maximus. In plaats daarvan kiezen we voor een gedoogbeleid voor kraken en geven we gekraakte collectieven de kans om als culturele leegstandsbeheerder het pand te onderhouden en een maatschappelijke functie te geven.
- **We breken de cirkel van geweld: een veilige toekomst voor iedere vrouw.** Veiligheid achter de voordeur is een harde voorwaarde voor een veilige stad. Voor te veel vrouwen en kinderen is hun eigen huis echter de meest onveilige plek. De strijd tegen huiselijk geweld is daarom geen 'zacht' thema, maar een keiharde prioriteit in ons veiligheidsbeleid. We stoppen met de onzekere, jaarlijkse subsidies die de vrouwenopvang dwingen om met de pet in de hand rond te gaan en zorgen voor een structurele en ruimhartige financiering, zodat zij zich kunnen richten op hun kerntaak: het bieden van acute veiligheid en professionele hulp. Maar opvang alleen is niet genoeg. Een vrouw is pas echt vrij als ze een nieuw, zelfstandig leven kan opbouwen. Daarom reserveren we een vast quotum aan sociale huurwoningen specifiek voor vrouwen en kinderen die de opvang verlaten. Met deze 'doorstroomwoningen' garanderen we een snelle en stabiele huisvesting, en doorbreken we de cyclus waarin vrouwen uit angst voor dakloosheid terugkeren naar een gewelddadige situatie.
- **We introduceren een 'Sociale Veiligheidsscan' bij grootschalige stedelijke ontwikkeling.** Bij elke herinrichting van de openbare ruimte wordt een diverse groep ervaringsdeskundigen (vrouwen, jongeren, LHBTIQ+'ers, mensen met een beperking) betrokken. Zij toetsen de plannen op aspecten als verlichting, overzichtelijkheid en sociale veiligheid. Hun advies wordt leidend, want de gebruikers van de straat weten het beste wat een plek veilig maakt.

Preventie met Zorg: investeren in onze mensen, niet in repressie

Veel criminaliteit en overlast komen voort uit dieperliggende sociale problemen: armoede, schulden of een gebrek aan perspectief. Een beleid dat zich alleen richt op het bestraffen van de symptomen is als dweilen met de kraan open. De SP kiest ervoor te investeren in de wortels van de problemen. 'Preventie met Zorg' betekent investeren in de professional die een band opbouwt met een jongere, in de zorgprofessional die iemand helpt, en in de wijkagent die de buurt door en door kent.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **De wijkagent is terug in het hart van de wijk.** Wij halen de wijkagent weg uit het anonieme bureau en plaatsen hem of haar terug waar die hoort: in de wijk. Elke buurt krijgt weer een vaste, zichtbare en laagdrempelig benaderbare wijkagent die permanent aanwezig is. Geen vliegende keep die twee uurtjes per week spreekuur houdt, maar een vertrouwd gezicht dat de sleutelfiguren kent, van de jongerenwerker tot de imam en de voorzitter van de carnavalsvereniging. Door vast spreekuur te houden in de buurt, wordt de drempel om een probleem aan te kaarten verlaagd. De wijkagent is dan geen handhaver waar je bang voor bent, maar een bondgenoot die je vertrouwt en die helpt bemiddelen bij conflicten voordat ze escaleren.
- **We investeren flink in jeugd- en straatwerk.** Voorkomen dat jongeren in de criminaliteit belanden is de beste investering in veiligheid. We breiden het aantal professionele straathoekwerkers fors uit die een relatie opbouwen met jongeren op straat, problemen signaleren en hulp en perspectief bieden. We investeren in goed opgeleide jongerenwerkers.
- **We kiezen voor herstelrecht in plaats van alleen strafrecht.** Bij kleine vergrijpen, zoals vandalisme door jongeren, zetten we in op buurtbemiddeling en herstelrecht. Het doel is niet primair om te straffen, maar om de dader in contact te brengen met het slachtoffer of de buurt om de schade te herstellen en herhaling te voorkomen.
- **Stop de anonieme scanauto, terug naar de menselijke maat.** We schaffen de scanauto af. Deze vorm van anonieme, digitale handhaving staat haaks op onze visie van een menselijke overheid die kan handelen met discretie. We investeren het geld liever in menselijke parkeerwachters en handhavers die het gesprek kunnen aangaan, zichtbaar zijn in de wijk en een oogje in het zeil houden.

Een sterke buurt is een veilige buurt: de kracht van de gemeenschap

De politie kan niet alles oplossen. De échte basis van veiligheid ligt in de sociale samenhang van een buurt. Waar burens elkaar kennen en helpen, hebben criminaliteit en overlast minder kans. De afgelopen jaren is er te veel bezuinigd op de voorzieningen die een wijk tot een gemeenschap maken. De SP draait dit terug en investeert volop in de sociale infrastructuur van onze buurten.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We versterken en ondersteunen buurtbemiddeling.** Veel conflicten tussen burens, zoals geluidsoverlast, kunnen escaleren als er niet tijdig wordt ingegrepen. We investeren in professionele en laagdrempelige buurtbemiddeling, zodat conflicten worden opgelost met een goed gesprek in plaats van met een politie-interventie. Deze buurtbemiddelaars gaan weer actief de wijken in.
- **We geven de Antidiscriminatie Voorziening weer tanden.** Discriminatie is een ernstige vorm van onveiligheid. We stoppen de jarenlange uitholling en gaan de bestaande Antidiscriminatie Voorziening Limburg en gaan deze weer ruimhartig financieren. Zo kunnen zij hun onmisbare werk doen: klachten behandelen, voorlichting geven en de gemeente scherp houden.
- **We geven de openbare ruimte terug aan de wijk.** We starten een programma 'Claim je Plein', waarbij bewoners en jongeren het recht krijgen om op gezette tijden pleinen en parkeerplaatsen tijdelijk te gebruiken voor niet-commerciële, sociale activiteiten zoals een buurtbarbecue, een openluchtfilm of een straatvoetbaltoernooi. Een levendige, gebruikte openbare ruimte is de beste preventie tegen onveiligheid.

CONCLUSIE

De strijd voor een veilige stad is in de kern een strijd over de vraag in wat voor stad we willen leven. Te lang is ons de illusie verkocht dat veiligheid een product is van meer camera's, hardere straffen en een repressieve aanpak. Een aanpak die de symptomen bestrijdt, maar de diepere oorzaken van onveiligheid ongemoeid laat. Deze weg leidt onvermijdelijk tot een koudere, angstigere stad. Een stad waar we kwetsbare mensen niet helpen maar criminaliseren, waar we jongeren wantrouwen in plaats van perspectief bieden, en waar we onze democratische vrijheden opofferen voor een schijnzekerheid. De SP weigert dit pad te bewandelen. Wij geloven niet in een veiligheid die is gebouwd op angst en controle, maar in een veiligheid die groeit uit rechtvaardigheid en verbinding. Daarom kiezen wij voor een fundamenteel andere weg: die van Preventie met Zorg. Wij investeren in de warmte van een hechte gemeenschap, in de professionaliteit van een jeugdwerker en in de vertrouwensband met een wijkagent die de buurt door en door kent. Echte, doorleefde veiligheid ontstaat niet door muren van wantrouwen op te trekken, maar door bruggen van solidariteit te bouwen. Door te zorgen dat niemand door het ijs zakt, door buurten te versterken en door de vrijheid van iedereen onvoorwaardelijk te beschermen. Dit is onze visie: een stad waar veiligheid geen product is van de staat, maar het resultaat van een sterke, zorgzame en rechtvaardige samenleving. Een stad waar we niet bang zijn voor elkaar, maar juist op elkaar kunnen bouwen. Dat is de enige vorm van veiligheid waar de SP voor vecht.

tuin
AP

DE ERST TOEKOMST
DE SLOEP VAN DE TOEGANG

IN HISTORIE

Mosa.

HOOFDSTUK 9 SPORT EN BEWEGEN VOOR EEN GEZONDE GEMEENSCHAP

INLEIDING

Sport en beweging zijn geen luxe, maar een essentieel onderdeel van een gezond en gelukkig leven. Het is de plek waar we samenkomen, waar kinderen vriendschappen sluiten, en waar we werken aan onze fysieke en mentale veerkracht. In een fatsoenlijke samenleving is het recht om te kunnen sporten en bewegen dan ook geen gunst, maar een basisrecht voor iedereen, ongeacht de dikte van je portemonnee of de wijk waarin je woont.

Toch zien we in Maastricht dat dit recht steeds verder wordt uitgehold. Door de doorgeslagen marktwerking en een focus op prestigieuze evenementen is sport voor veel mensen onbetaalbaar geworden. Zwemlessen zijn een private luxediens geworden, onze sportclubs zuchten onder financiële druk en gemeenschapsgeld vloeit makkelijker naar elitesporten dan naar de basisvoorzieningen in de wijk. Dit is het directe gevolg van een politieke visie die de bal bij de markt legt, in plaats van de verantwoordelijkheid bij de gemeenschap.

De SP breekt met deze visie. Wij kiezen voor een stad die sport en bewegen weer behandelt als wat het is: een cruciale publieke voorziening, net zo belangrijk als de bibliotheek of de zorg. Een stad die investeert in de gezondheid en het welzijn van al haar inwoners, niet in de winsten van commerciële partijen of de hobby's van een kleine bovenlaag.

Een duik in de toekomst: zwemmen als basisrecht

Zwemveiligheid is geen keuze, maar een publieke verantwoordelijkheid. In een stad aan de Maas is het onacceptabel dat een steeds grotere groep kinderen niet leert zwemmen omdat hun ouders de torenhoge kosten van private zwemlessen niet kunnen dragen. Wij herstellen zwemmen in ere als een publieke taak en een basisrecht voor ieder kind.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **Het Geusseltbad terug in onze handen.** De recente stakingen en de aangekondigde rechtszaak hebben de pijnlijke gevolgen van de versnippering en marktwerking blootgelegd. Wij stoppen deze halfslachtige aanpak en brengen het Geusseltbad volledig terug in gemeentelijke handen. Al het personeel komt in directe dienst van de gemeente en valt onder de gemeente-cao, met de eerlijke arbeidsvoorwaarden en het salaris dat daarbij hoort. Publiek eigendom betekent ook dat de toegangsprijzen sociaal zijn en niet worden bepaald door winstbejag, zodat het zwembad voor iedereen betaalbaar blijft.
- **Schoolzwemmen terug voor ieder kind.** Wij maken een einde aan de gevaarlijke 'zwemkloof' die in onze stad is ontstaan. We voeren het schoolzwemmen weer in voor elke basisschool in Maastricht. Zo garanderen we dat ieder kind, ongeacht het inkomen van de ouders, de kans krijgt om veilig te leren zwemmen. Dit is een investering in de veiligheid en de gelijke kansen van de volgende generatie.
- **Wachtlijsten weg: zwemles voor iedereen.** Het is onbestaanbaar dat kinderen jaren op een wachtlijst moeten staan voor een vaardigheid die hun leven kan redden. Door het zwembad weer volledig in publieke handen te nemen en fors te investeren in capaciteit, zorgen wij ervoor dat de wachtlijsten voor zwemles binnen twee jaar volledig zijn weggewerkt.
- **Een zwembad in de kwetsbaarste wijken.** Zwemmen moet laagdrempelig en dichtbij zijn. Wij willen in de wijken waar de nood het hoogst is kleinschalige, publieke buitenzwembaden realiseren. Zonder dure lidmaatschappen en zonder wachtlijsten. Dit worden vrije ontmoetingsplekken die op warme dagen niet alleen voor verkoeling zorgen, maar ook de sociale cohesie in de buurt versterken.

De wijk in beweging: sport als publieke voorziening

Sport is meer dan lid zijn van een club. Het is een potje voetballen op een pleintje, skaten met je vrienden of fitnesssen in het park. De openbare ruimte moet uitnodigen tot bewegen, zéker in wijken waar de drempel tot een sportvereniging hoog is. Wij investeren daarom in de hardware én de software om de hele stad in beweging te krijgen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **De buurtsportcoach terug in het hart van de wijk.** We stellen in elke wijk weer buurtsportcoaches aan als vaste, vertrouwde gezichten. Geen externe zzp'ers, maar professionals in gemeentedienst die werken vanuit het de wijk. Zij organiseren laagdrempelige activiteiten, verbinden vraag en aanbod en sporen actief mensen aan om mee te doen, met speciale aandacht voor ouderen, nieuwkomers en mensen met een beperking.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **Gratis en toegankelijke sportplekken voor iedereen.** Wij investeren fors in de aanleg en het onderhoud van openbare, gratis te gebruiken sportfaciliteiten. In samenspraak met de buurtbewoners, met name jongeren, realiseren we meer skateparken, pannakooien, basketbalveldjes en outdoor fitnessplekken, juist in de wijken waar deze voorzieningen nu ontbreken.
- **Schoolpleinen en gymzalen open voor de buurt.** Wij zorgen ervoor dat schoolpleinen en gymzalen na schooltijd en in het weekend structureel worden opengesteld voor de buurt. Zo creëren we op een slimme manier veilige speel- en sportplekken, zonder dat er direct gebouwd hoeft te worden, en maken we de school het kloppend hart van de wijk.

Een eerlijk speelveld voor onze sportclubs

Onze amateurverenigingen zijn de sociale en sportieve motor van de stad. Ze worden gerund door duizenden vrijwilligers en zijn onmisbaar voor de gemeenschap. Toch laat de gemeente deze clubs vaak in de kou staan, terwijl subsidies makkelijker vloeien naar commerciële evenementen. Wij draaien die prioriteiten om.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **Ieder kind kan meedoen: gratis sport voor de jeugd.** Geen enkel kind mag langs de zijlijn staan omdat er thuis geen geld is. Wij stoppen met de bureaucratische wirwar van potjes en fondsen. De gemeente gaat de contributie voor sportclubs voor alle kinderen en jongeren uit gezinnen met een inkomen tot 140 procent van het sociaal minimum direct en volledig betalen. Geen ingewikkelde aanvragen meer voor ouders, maar zekerheid voor de club en voor het kind.
- **We laten onze clubs niet verzuipen.** Veel sportclubs kampen met betalingsachterstanden bij de gemeente, vaak door te hoge huren of onverwachte tegenslagen. Een kille, bureaucratische aanpak kan voor hen de genadeklap betekenen. Wij kiezen voor een menswaardige en sociale aanpak. We helpen clubs die in de problemen zitten met een sociale sanering van hun schulden, zodat ze weer een gezonde toekomst hebben. Een sportclub is namelijk meer dan een huurder; het is een onmisbare partner in de wijk.
- **Geen gemeenschapsgeld voor dieronvriendelijke elitesport.** Wij stoppen per direct met de subsidie aan evenementen als Jumping Indoor Maastricht. Het is niet uit te leggen dat we gemeenschapsgeld steken in een commercieel evenement voor een kleine, kapitaalkrachtige elite, terwijl onze eigen sportclubs moeite hebben om rond te komen. Bovendien past het uitbuiten van dieren in de onvrije paardensport niet bij een stad die respect voor dier en natuur hoog in het vaandel zou moeten hebben staan.

Een gezonde generatie: de verbinding tussen zorg en sport

Voorkomen is beter dan genezen. Sport en beweging zijn het beste medicijn dat er is, maar voor veel mensen is de stap naar de sportschool of een vereniging te groot. Wij doorbreken de schotten tussen het sociale domein, de zorg en de sport.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **Bewegen op recept: van klacht naar kracht.** Wij introduceren 'Bewegen op Recept'. Huisartsen, fysiotherapeuten en sociaal werkers kunnen mensen met bijvoorbeeld beginnende diabetes, eenzaamheid of stress doorverwijzen naar de buurtsportcoach. Die stelt vervolgens een passend en laagdrempelig beweegprogramma op, dicht bij huis en afgestemd op de mogelijkheden van de persoon. Zo investeren we in preventie en maken we de zorg menselijker en effectiever.

CONCLUSIE

De keuzes zijn helder. Gaan we voor een sportbeleid dat gericht is op prestige en commercie, met hoge drempels en diepe kloven? Of kiezen we voor een stad die sport en bewegen ziet als een fundamenteel recht en investeert in de gezondheid en het welzijn van ons allemaal?

Voor de SP is het antwoord duidelijk. Wij strijden voor een stad waar elke wijk een plek heeft om te bewegen, waar ieder kind veilig leert zwemmen en waar we onze lokale sportclubs koesteren als het kloppend hart van onze gemeenschap. Een stad die haar publieke voorzieningen in eigen hand houdt en investeert in mensen. Want een gezonde stad is een stad die beweegt, voor iedereen.

HOOFDSTUK 10 PAK DE MACHT! GOED BESTUUR EN ZEGGENSCHAP.

INLEIDING

Een democratie is meer dan eens in de vier jaar een hokje rood kleuren. Het is het dagelijkse recht om gehoord te worden, mee te beslissen over je eigen straat en het vertrouwen te hebben dat het bestuur er voor jou is, en niet andersom. In Maastricht is dat vertrouwen diep beschadigd. Veel inwoners voelen een groeiende kloof tussen hun leefwereld en de papieren werkelijkheid van het stadhuis. Besluiten worden genomen in achterkamertjes, inspraak voelt als een verplicht nummertje en de invloed van een kleine groep met geld en connecties lijkt groter dan de stem van een hele wijk. Dit is geen onderbuikgevoel, dit is een democratisch falen. Het is het resultaat van een bestuursstijl die uitgaat van wantrouwen, die communiceert in onbegrijpelijke taal en die participatie ziet als een last in plaats van een verrijking. De SP weigert dit te accepteren. Zeggenschap is geen luxe, maar het fundament van een rechtvaardige stad. Wij kiezen voor een fundamentele omslag in het denken en doen. Voor een stadsbestuur dat niet boven, maar tussen de mensen staat. Voor een open, eerlijke en dienstbare gemeente waar de macht weer ligt waar die hoort: bij ons als inwoners van Maastricht.

De kloof tussen stadhuis en de stad: van schijninspraak naar echte invloed

De manier waarop in Maastricht nu aan 'participatie' wordt gedaan, vergroot de kloof in plaats van deze te dichten. Inspraakavonden worden vaak pas georganiseerd als de plannen al in beton gegoten zijn, en voelen meer als een verkooppraatje van de gemeente en de projectontwikkelaar dan als een serieuze dialoog. Bewoners die de moeite nemen om hun stem te laten horen, zien zelden iets van hun inbreng terug. Dit 'participatiecircus' leidt tot frustratie, cynisme en het gevoel dat het toch niets uitmaakt. De SP breekt met deze schijndemocratie. Wij kiezen voor oplossingen die invloed garanderen en de échte zeggenschap verplaatsen van het stadhuis naar de wijk.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We geven de wijken en buurten de macht met buurtnetwerken met een eigen budget.** Elke buurt krijgt een direct gekozen buurtnetwerk, bestaande uit bewoners die weten wat er speelt. Dit netwerk krijgt niet alleen een adviserende rol, zoals nu het geval is, maar ook de zeggenschap over een eigen, substantieel buurtbudget. Hiermee kunnen bewoners zélf beslissen over concrete verbeteringen in hun buurt, van de aanleg van een speelplek tot het vergroenen van een straat. De financiering hiervoor halen we deels uit het drastisch korten op de inhuur van dure externe adviesbureaus.
- **We maken van het burgerberaad een structureel en machtig instrument.** Voor grote, stadsbrede vraagstukken zoals de energietransitie of verkeer, zetten we een onafhankelijk en geloot Burgerberaad in. De uitkomsten van zo'n beraad zijn niet langer vrijblijvend. Het college wordt verplicht om de aanbevelingen integraal over te nemen of, via het 'pas toe of leg uit'-principe, tot op de komma te motiveren waarom een politieke keuze wordt gemaakt die afwijkt van het advies van de inwoners.
- **We verlagen de drempel voor lokale referenda.** Als de kloof tussen het bestuur en de inwoners onoverbrugbaar lijkt, moeten burgers een democratisch noodventiel hebben. We maken het voor inwoners makkelijker om een raadgevend referendum aan te vragen over belangrijke onderwerpen. Een duidelijke uitkomst van zo'n referendum kan door de gemeenteraad niet zomaar naast zich neer worden gelegd en dwingt de politiek om opnieuw naar de tekentafel te gaan.
- **We maken van participatie een afdwingbaar recht in een 'buurtcontract'.** De stem van de bewoner bij bouwprojecten wordt geen vrijblijvend advies meer. De uitkomsten van participatietrajecten worden vastgelegd in een juridisch bindend 'Sociaal Buurtcontract', ondertekend door de buurt, de ontwikkelaar en de gemeente. Dit contract is een onlosmakelijk onderdeel van de vergunning. Wijkt een projectontwikkelaar af van wat er met de buurt is afgesproken, dan wordt de vergunning ingetrokken.

De macht aan ons allemaal, niet aan enkelen: voor een open en eerlijk bestuur

Een eerlijke democratie kan niet bestaan als de belangen van een kleine, kapitaalkrachtige elite zwaarder wegen dan het algemeen belang. In Maastricht weten projectontwikkelaars, lobbyclubs en grote ondernemers de weg naar de wethouders blindelings te vinden, vaak achter gesloten deuren. Dit voedt de indruk van vriendjespolitiek en ondermijnt het vertrouwen dat besluiten eerlijk en zuiver tot stand komen. De SP kiest voor maximale transparantie en een keiharde aanpak van belangenverstremming. Het is tijd om de Maastrichtse achterkamertjes open te breken en de invloed eerlijk te verdelen.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We introduceren een openbaar lobbyregister en openbare agenda's.** Ieder gesprek tussen een wethouder en een externe partij wordt vastgelegd in een openbaar register, inclusief het onderwerp en het doel van het gesprek. De agenda's van de wethouders worden, met uitzondering van privé zaken, volledig openbaar gemaakt. Zo wordt voor elke inwoner inzichtelijk wie invloed probeert uit te oefenen op het beleid en is het stadsbestuur gedwongen om hier publiekelijk verantwoording over af te leggen.
- **We richten een volledig onafhankelijk integriteitsloket op.** Inwoners en gemeenteambtenaren moeten ergens terechtkunnen met signalen van machtsmisbruik of belangenverstremming, zonder bang te hoeven zijn voor de gevolgen. Dit loket, dat buiten de gemeentelijke hiërarchie staat, krijgt de bevoegdheid om onafhankelijk onderzoek te doen en bindende aanbevelingen te doen aan de gemeenteraad.
- **We geven ervaringsdeskundigen een betaalde en beslissende rol in het beleid.** In plaats van dure consultants in te huren, betrekken we de échte experts bij het maken van beleid: de mensen om wie het gaat. In het armoedebeleid, de jeugdzorg en de Wmo krijgen ervaringsdeskundigen een vaste, betaalde rol in de teams die het beleid ontwikkelen en evalueren. Hun praktijkkennis is onmisbaar voor beleid dat daadwerkelijk werkt.

Een gemeente die dient, niet dicteert: voor een menselijke en toegankelijke overheid

Voor veel Maastrichtenaars is de gemeente een onpersoonlijk en bureaucratisch doolhof. Inwoners die hulp nodig hebben of een goed idee hebben voor hun buurt, lopen vast in onbegrijpelijke brieven, ingewikkelde procedures en een woud van verschillende loketten. Dit maakt de overheid onbereikbaar voor de mensen die haar het hardst nodig hebben. De SP wil een fundamentele cultuuromslag: van een naar binnen gekeerde organisatie naar een dienstbare en menselijke overheid die als een bondgenoot naast haar inwoners staat.

Wat stelt de SP concreet voor?

- **We voeren de 'menselijke maat' door in alle dienstverlening.** We stoppen met het verschuilen achter regels. Gemeenteambtenaren krijgen de professionele ruimte en het mandaat om af te wijken van de standaardprocedures als de situatie van een inwoner daarom vraagt. Voor elke aanvraag of probleem geldt: één vast aanspreekpunt voor de inwoner, die verantwoordelijk is voor een snelle en begrijpelijke afhandeling.
- **We garanderen begrijpelijke taal in alle communicatie.** Alle brieven, formulieren en beleidsstukken van de gemeente worden standaard opgesteld in heldere en eenvoudige taal (B1-niveau). Onbegrijpelijke ambtelijke taal wordt uitgebannen. Voordat een brief de deur uitgaat, wordt deze getest door een panel van inwoners. Communicatie is pas geslaagd als de ontvanger het begrijpt.
- **We stellen een onafhankelijke gemeentelijke Ombudsman aan.** Als inwoners ondanks alles toch vastlopen of zich onbehoorlijk behandeld voelen door de gemeente, moeten zij ergens terecht kunnen. Daarom stellen wij een eigen, onafhankelijke Ombudsman voor Maastricht aan: een laagdrempelige en onpartijdige pleitbezorger voor de burger. De Ombudsman onderzoekt klachten, kan bindende uitspraken doen en is de ultieme stok achter de deur om te garanderen dat de gemeente zich aan haar eigen, dienstbare principes houdt.
- **We richten een 'Huis van het Recht en wijkservicepunten op.** We brengen cruciale ondersteuning letterlijk terug naar de wijken. In plaats van versnipperde loketten richten we in elke wijk een laagdrempelig 'Huis van het Recht' en wijkservicepunt op. Hier kunnen inwoners terecht bij de sociaal raadslieden voor gratis en onafhankelijk (juridisch) advies over alles wat met uitkeringen, belastingen, wonen en schulden te maken heeft. Deze professionals vormen samen met het juridisch loket, buurtbemiddeling en schuldhulpverlening één fysiek punt waar inwoners hun recht kunnen halen en problemen vroegtijdig worden opgelost.
- **We verplichten een maatschappelijke stage voor alle ambtenaren en bestuurders.** Om de kloof tussen de leefwereld van inwoners en de systeemwereld van het stadhuis te overbruggen, loopt elke ambtenaar en wethouder onder werktijd jaarlijks een aantal dagen stage bij een maatschappelijke organisatie in de stad. Door zelf mee te draaien in een buurthuis, bij de voedselbank of in de zorg, ervaren zij direct de impact van het beleid dat ze maken.

CONCLUSIE

Het diepgewortelde wantrouwen in de politiek is geen onkruid dat vanzelf groeit; het is doelbewust gezaaid door een bestuurscultuur die de menselijke maat is kwijtgeraakt, die zich heeft verschanst achter de muren van het stadhuis en die de stem van de gewone Maastrichtenaar te vaak heeft genegeerd. Maar waar het vertrouwen is afgebroken door politieke keuzes, kan het ook door politieke keuzes weer worden opgebouwd.

De SP kiest voor die hoopvolle en strijdbare weg. Ons plan is meer dan een verzameling voorstellen; het is een fundamentele keuze voor een ander soort democratie. Een democratie die niet stopt bij de deur van het stemhokje, maar die leeft in de wijken, op de pleinen en in de buurthuizen. Wij kiezen voor de wijsheid van de velen boven de invloed van de enkelen. Wij kiezen voor een overheid die als een bondgenoot naast je staat, niet als een bureaucratisch obstakel tegenover je.

Het herstellen van het vertrouwen is de belangrijkste opgave voor de komende jaren. Het vraagt om moed, om het durven delen van de macht en om het oprechte geloof in de kracht van onze eigen inwoners. Samen kunnen we bouwen aan een open, eerlijke en rechtvaardige stad. Een stad die weer voelt als een thuis, omdat die weer écht van ons allemaal is.

TOT SLOT - DE KEUZE

IS AAN ONS

Je hebt ons plan voor Maastricht gelezen. Een plan dat niet is geschreven in de achterkamers van het stadhuis, maar dat is gevoed door de gesprekken op straat, in de buurten, door inspraakavonden, en aan de keukentafel. Wat voorligt, is dan ook meer dan een programma; het is een fundamentele keuze voor de toekomst en de ziel van onze stad.

Gaan we door op de weg van de afgelopen jaren? Een weg van ongelijkheid, waar een betaalbaar huis een luxe is geworden en waar de markt regeert ten koste van onze gemeenschap? Of durven we het roer om te gooien en te kiezen voor een stad die haar inwoners weer op de eerste plaats zet?

De SP kiest volmondig voor dat laatste. Wij kiezen voor een stad die zelf weer betaalbare woningen bouwt voor haar inwoners. Voor een stad die de zorg terug in publieke handen neemt, zodat die weer draait om mensen in plaats van winst. Voor een stad die de macht teruggeeft aan de wijken, omdat jij zelf het beste weet wat goed is voor jouw buurt. Een stad die investeert in schone lucht, gelijke kansen voor ieder kind en cultuur die van en voor ons allemaal is.

Deze verandering komt niet vanzelf. Ze vraagt om de moed om te breken met het oude beleid en te geloven dat het anders kan. ***Jouw stem bij de verkiezingen van maart 2026 is daarbij cruciaal.*** Het is namelijk meer dan een hokje rood kleuren; het is een krachtig signaal aan de zittende macht. Maar het is bovenal de keuze voor een solidaire en rechtvaardige koers voor *us sjoen Mestreech*.